

1954

TMMOB
Elektrik Mühendisleri Odası

KADIN BÜLTENİ

SAVI-2 | KASIM 2014

Sunuş | 3

Ortaöğretimde Başörtüsü Serbestliği | 5

Erkek Gözlere Göre Şekillen(diril)Denler | 7

Haberin Kendisi Taciz | 9

Akademik Hayatta Kadın | 12

Kadının Tadı Yok | 15

Ah'lar Ağacında Asılı Kalanlar | 19

İçimizden Hikayeler | 21

Kadın ve Doğa | 24

DNA'nın Karanlık Leydisi Rosalind Franklin | 27

29 | Şantiyede Kadın

31 | Ada Lovelance

33 | Bir Çirkin Ördek Yavrusu

35 | Kadınların Ruh Acıları (Kevser Ruhi Kimdir)

39 | Söz Kesmek, Kına Yakmak, Nikah Kıymak

41 | Bizden Haberler

42 | 25 Kasım

44 | Film Tanıtımı: Kadının Fendi

46 | Bulmaca

İÇİNDEKİLER

Sunuş, EMO Kadın Komisyonu	3
Ortaöğretimde Başörtüsü Serbestliği, EMO Kadın Komisyonu	5
Erk'ek Gözlere Göre Şekillen(diril)enler, Cansel ASLAN	7
Haberin Kendisi Taciz, EMO Denizli Şube Kadın Komisyonu	9
Akademik Hayatta Kadın, Hacer ŞEKERCİ	12
Kadının Tadı Yok, Eylem ÖLMEZOĞLU POYRAZ	15
Ah'lar Ağacında Asılı Kalanlar, Cansel ASLAN	19
İçimizden Hikayeler, Zeliha AZİRET	21
Kadın ve Doğa, EMO Kadın Komisyonu	24
DNA'nın Karanlık Leydisi Rosalind Franklin, Özlem ÖZMEN	27
Şantiyede Kadın, Ruhşen KARDAŞ	29
Ada Lovelance, Ruhsar KAZAK	31
Bir Çirkin Ördek Yavrusu, Emel AKPINAR	33
Kadınların Ruh Acıları (Kevser Ruhi Kimdir) Nagehan ABACILAR	35
Söz Kesmek, Kına Yakmak, Nikah Kıymak	39
Bizden Haberler	41
25 Kasım	42
Film Tanıtımı: Kadının Fendi, Gönül YALÇIN	44
Bulmaca, Hazırlayan Emel AKPINAR	46

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası adına
SAHİBİ

Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin YEŞİL

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Hüseyin ÖNDER

YAYIN YÖNETMENİ

Banu SALMAN

YAYINA HAZIRLAYAN

EMO Kadın Komisyonu

YAYIN TÜRÜ

Elektrik Mühendisliği Dergisi 452. Sayı Eki'dir

YÖNETİM YERİ

Elektrik Mühendisleri Odası

İhlamur Sokak No: 10 Kızılay-Ankara / Tel: +90 (312) 425 32 72 (PBX) - Faks: +90 (312) 417 38 18

e-posta: emo.yayin@emo.org.tr http://www.emo.org.tr

BASIM ADEDİ 6000

BASKI YERİ

MATTEK Matbaacılık Bas. Yay. Tan. San. Tic. Ltd. Şti
Adakale Sokak 32/27 Kızılay Ankara Tel: 0312 4332310

EVDE, İŞTE, SOKAKTA KADIN EMEGİ SÖMÜRÜSÜNE DİRENİYORUZ

SUNUŞ

EMO Kadın Komisyonu

Siz hiç “Erkek Olmak”, “Dünyada Erkeğin Durumu”, “Dünden Bugüne Erkek”, “Erkeklerin Seçme ve Seçilme Hakkı”, “Erkeğin Görünmeyen Emeği” diye bir kitap, bir söz, bir çalışma gördünüz mü? Biz görmedik, duymadık da. Atavistik bir dünyada neye göre erkek anlatılabilir, henüz hiç birimiz bilmiyoruz. Oysa kadınlar için ne çok araştırma, ne çok kitap, ne de çok görüş ve sayısız çalışma var. Çünkü “neye göre” kadının konumunun tahlil edileceğine dair bir

referans var; neye göre olacak, elbette erkeğe göre!

Bizim toplumumuzda çocuklar, toplumsal olarak erkeklere göre altta tanımlanan kadınlar tarafından yetiştirilir; günün büyük bölümünde kadın vardır ve erkek naderen belirir. Süreç, patriyarkal davranışların öğretildiği, kadın erkek konumlarının pekiştirildiği okul, işyeri, ordu, medya, kamusal alan vs. gibi ev dışında da devam eder. Bu biçimde yetiştirilen bireyler, cinsiyete dayalı toplumsal hiyerarşideki

yerlerini iyi öğrenir. Erkeklerin kadınlara egemen olmalarını sağlayan, erkekler arası karşılıklı ilişkiler silsilesi, kadını her yandan kuşatır ve ona bazı roller dayatır.

Kadın ve erkek iş hayatında birlikte yer aldığı halde geleneksel roller, erkeği eve ekmek getirmekten sorumlu, güçlü kişi olarak tanımlarken, kadını ev işlerinden, çocuk bakımından sorumlu, bağımlı kişi olarak görür. Peki, bir kişi sadece erkek olduğu için iyi mühendis olabilir ve bir kadın

doğası gereği daha iyi yemek yapabilir mi? Çocuk bakıma genetik olarak yatkın olmak diye bir şey var mıdır? Aslında, cinsiyet rollerinin zaman içindeki değişimine bakarsak bu rollerin doğuştan gelen farklılıklarla değil, içinde yaşadığımız toplumla ilgili olduğunu ve bu nedenle de değişime açık olduğunu görürüz.

Ancak bu değişimin hiç kolay olmadığı, büyük ve kapsamlı bir mücadele hattının şart olduğu da ortada. Erkeklerin kadın emeği ve kadın bedeni üzerinde kurmak istedikleri egemenlik nedeniyle her gün kadına yönelik şiddet haberleriyle sarsılıyor. 2014'ün ilk on ayında erkekler tarafından 235 kadın öldürüldü, 88 kadın ve kız çocuğuna tecavüz edildi, 499 kadına şiddet uygulandı, 95 kadın ve kız çocuğuna cinsel tacizde bulunuldu. Malasef devletin kadına yönelik şiddete karşı politikaları, kadını değil aileyi koruma eksenli yürütülüyor. Şiddet gören kadınların barınabilecekleri sığınma evi sayısı sadece 120. Bu sığınma evleri de kadın lehine işletilmiyor; adresleri gizlenmiyor. Öldürülen kadınların çoğu koruma kararı olan ama devletin koru(ya)madığı kadınlar.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'ne yaklaşırken devlete sorumluluklarını hatırlatan bir yargı kararı aldık. Van'da şiddete maruz kaldığı için kolluk kuvvetlerine başvurduğu halde kocası tarafından öldürülen bir kadının, cinayet davası tamamlandıktan sonra avukatı, kadını korumadığı için İçişleri Bakanlığı'na dava açtı. Mahkeme, İçişleri Bakanlığı'nın öldürülen kadının ailesine tazminat ödemesine karar verdi. Şuan Danıştay'da olan dosyada, karar, onanırsa erkek şiddeti davalarına emsal olacak ve kadını koruyamayan devlet tazminat ödemeye mahkum edilecek.

Bu noktada, kadına yönelik ayrımcılığa karşı her türlü mücadeleyi sürdürmek, aslında ortak olan gerek mesleki gerek toplumsal sorunlarımızı zadayışma içinde çözümler bulmak, bedenimiz üzerinden devam eden tüm dayatmacı ve baskıcı politikalara karşı bir arada durmak için meslek odamızda çalışmalarımızı sürdürmeyi hedefliyoruz.

İki yılda bir düzenlenen TMMOB Kadın Kurultayının dördüncüsüne giderken, meslek örgütümüz içinde yönetim kurullarındaki temsiliyet durumumuza bir göz atmak

istedik. 2014 yılında örgütümüzün tüm şubelerinde yapılan genel kurullar sonucu yönetim kurulu asıl üyeliklerde yüzde 16 gibi bir oranla kadın temsiliyetine ulaşılmış görünüyor. Ulaşılmış diyoruz; çünkü önceki yıllardaki oranlar 2010-2011 döneminde yüzde 7, 2012-2013 döneminde yüzde 11 civarındaydı. Bu görece artışı, örgütümüzün kadın çalışmalarının ve kadın kurultaylarının olumlu yansımaları olarak kabul edebiliriz. Asıl/yedek tüm organlar içindeki temsiliyet oranımızın da yüzde 10 olduğunu belirtelim.

Kadın Komisyonu olarak bu dönemde önümüze koyduğumuz pek çok hedefin başında Kadın Bülteni çıkarmak vardı. Bu doğrultuda akademide kadından, bilimde, sanatta, şantiyede kadına kadar geniş yelpazede yazılar hazırladığımız Kadın Bülteni'nin ikincisiyle karşınızdayız. Amacımız belli periyotlarla Kadın Bülteni çıkararak paylaşımlarımızda devamlılığı sağlamak ve kadın dayanışmamızı arttırarak kadın üye örgütlülüğümüzü güçlendirmek. Bültenimize yazı göndermek isteyen tüm kadın meslektaşlarımızın katkılarını ve her türlü önerilerini bekliyoruz. Hepinize iyi okumalar.

EMO Kadın Komisyonu

ORTAÖĞRETİMDE BAŞÖRTÜSÜ SERBESTLİĞİ

EMO Kadın Komisyonu

5

Eğitimi dinselikleştirme hamlesi, ortaokul ve lisede başörtüsünü serbest(!) bırakma kararı ile sürüyor. 22 Eylül 2014'de gerçekleşen Bakanlar Kurulu toplantısından sonra Millî Eğitim Bakanı Nabi Avcı 5. sınıftan itibaren kız çocuklarının okullara başörtüsü ile gelebileceğini "ailelerin çocuklarını nasıl yetiştireceklerini belirleme özgürlüğü" vurgusuyla duyurdu.

Özgürlük yolunda atılan ancak her seferinde bir zorunluluğa dönüştürülen adımlara bir yenisi daha eklendi: "Babalara kız çocuklarının başlarını örttürme özgürlüğü". İktidar tarafından özgürlük, Sünni mezhepsel dini kaidelere, fitrata, dindarlık ve kindarlık sınırlarına, iktidarın kendi ideolojik duruşuna göre yine ve yeniden tariflenen bir kavram

haline geldi. Özgürlük, demokrasi, eşitlik gibi temel evrensel kavramların içi boşaldı. Oysa tarih boyunca da gözlenen her iktidarın kendi özgürlük alanını yaratma çabası, günümüz dünyasında kabul edilemez.

Bilimden uzak, cinsiyet ayrımcılığı temelli, fitrata dayalı eğitim sistemiyle yetişen bireylerin olduğu bir toplumda kadın cinayetlerinin, homofobik ve transfobik şiddetin, tecavüz olaylarının, tacizlerin yaşanacağına dikkat çekiyor ve "eşit, parasız, bilimsel, anadilde eğitim" talebimizi bir kez daha yeniliyoruz.

Sözde özgürlüklerimize iktidar tarafından her gün bir yenisi ekleniyor. Peki kaçımız bize sunulduğu iddia edilen özgürlüklerden pay alabiliyoruz? Toplumun ne kadarı

kendini gerçekten özgür hissediyor? Kadının başörtüsünü özgür bırakan iktidar, kadına düşünme, üretme, eğitim görme, sağlık hizmetlerinden faydalanma, çalışma alanında ne kadar özgürlük bahşediyor? Peki özgürlüklerimizi talep etmekte ne kadar özgürüz?

Biliyoruz ki büyük çoğunluk, iktidar tarafından "lüt-fedilen" özgürlüklerin kapsama alanı dışında, özellikle de kadınlar.

Özgürlük mü? Kadın Bedenine Müdahalede Özgürsünüz!

Biz kadınlar gün geldi en yetkili ağızlardan "Bana kadın erkek eşit dertemezsiniz" cümlesini işittik. Gün geldi "Her kürtaj Uluderedir"söylemleriyle devletin, kürtaj ve katliamı denk gördüğüne tanık olduk. En az üç çocuk vurgusu kafamıza ka-

zındı. Kadın cinayetlerinin, kadına yönelik şiddetin, tacizin olmadığı gün geçmedi. Kadın düşmanlığı iktidar eliyle sürekli perçinlendi ve erkekegemen devlet yapısı, yargısından kolluk kuvvetlerine, medyasından televizyon programlarına kadar patriyarkal örgütlenmesini katmerledi. Son on yıldır muhafazakar toplum yaratma yolunda kadın bedeni üzerinden yapılan gövde gösterilerine hep bir yenisi eklendi.

Gericiliğin temeli olan kadın düşmanlığı, eğitim alanının dinselleştirilmesi saldırısının da nüvesini oluşturmaktadır. Kadınlar üzerinde dinsel söylem ve pratiklerle kurulan baskı, eğitim alanına kurumsal düzeyde taşınmıştır ki bu, kadınların eşitlik ve özgürlük talebinin tümünden reddidir. İktidarın savunduğu "ailelerin çocuklarını nasıl yetiştireceklerini belirleme özgürlüğü" düşüncesi, kız çocuklarının başını kapatma kararını "ailelere" bırakmış, çocukların özgür bireyler olarak karar alma hakkını yok saymıştır. Burada bahsedilebilecek tek özgürlük, "erkeklerin kadın bedenini çocukluktan başlayarak denetleyebilme özgürlüğü"dür.

Gericilik Kadın Bedeni Üzerinden Topluma Empoze Ediliyor

Anaokulundan yüksek öğrenime eşit, parasız, sınavsız, bilimsel, anadilde eğitim gibi en temel sorunların çözül(e)mediği bir eğitim-öğretim yılına daha girdik. Üniversitelerin özerkliğinin önündeki en büyük engel olan ihtilal dayatması YÖK'ün varlığı hala sürüyor. Kadrolaşma adına bir çok eğitimci, eğitim yılının başında görev değişikliğine uğradı. Çözülme bekleyen birçok sorun varken iktidarın gündemi yıllardır aynı.

Eğitim, iktidarların elindeki ideolojik aygıtlar arasında tüm toplumu etkileyen yapısı ve geleceği inşa etme bakımından önemi ile sıkça müdahale edilen bir alan olmuştur. "Dindar nesil yaratmak" çabasını her fırsatta dile getiren iktidar, attığı adımlarla bilimden uzak, özgür düşünebilme ve sorgulama yeteneğinden yoksun bireylerin yetişmesine neden olmaktadır.

AKP iktidarının 4+4+4 ile uygulamaya geçirdiği zorunlu-seçmeli din dersleri dayatmasının, imam hatiplere dönüştürülen okulların ardından 'kılık kıyafet serbestliği' olarak sunulan ve eğitimde başörtüsü serbestliğinin önünü açan düzenleme geldi. Binlerce li-

seliye 'Ya imam hatip lisesi ya meslek lisesi' denildi. TEOG sistemi ile 40 bin öğrenci istekleri dışında imam hatiplere kaydedildi. İmam hatiplere dönüştürülen okullar yetmedi, okulların içine imam hatip sınıfları eklendi. Okullarda mescit zorunlu hale getirildi. Görülen o ki ortaöğretimdeki başörtüsü serbestliği kararının ardından sıradaki hedef karma eğitim olacak.

İktidarın kurgusunun demokratik ve özgür toplum iddialarının aksine "muhafazakar, dindar, ataerkil toplum" olduğunu hepimiz biliyoruz. Bilimden uzak, cinsiyet ayrımcılığı temelli, fitrata dayalı eğitim sistemiyle yetişen bireylerin olduğu bir toplumda kadın cinayetlerinin, homofobik ve transfobik şiddetin, tecavüz olaylarının, tacizlerin yaşanacağına dikkat çekiyor ve "eşit, parasız, bilimsel, anadilde eğitim" talebimizi bir kez daha yeniliyoruz.

'ERK'EK GÖZLERE GÖRE ŞEKİLEN(DİRİL)ENLER

Cansel ASLAN

Erkekler davrandıkları gibi, kadınlar göründükleri gibidirler. Erkekler kadınları seyrederek. Kadınlarsa seyredilişlerini seyrederek. Bu durum, yalnız erkeklerle kadınlar arasındaki ilişkileri değil, kadınların kendileriyle ilişkilerini de belirler. Kadının içindeki gözlemci erkek, gözlenenense kadındır. Böylece kadın kendisini bir nesneye –özelikle görsel bir nesneye- seyirlik bir şeye dönüştürmüş olur.

(John Berger, Görme Biçimleri)

Toplumsal cinsiyet rolleri üzerine şekillendirilen kadın ve erkek yaşamları ciddi farklılıklar barındırıyor. Kadınların hayatı seyrederek, erkeklerin hayatın tam merkezinde olma durumu toplumsal olarak binlerce yıldır kabul edilen, hayata geçirilen bir konumlandırma biçimi. Erkekler istediklerini yapan, yapabileceğine inandırılmış bireyler olarak şekillen(diril)irken, kadınlar edilgen, nasıl olması gerektiği isteniyorsa ona göre şekil alan bireyler olarak şekilleniyor. Çocukluk döneminden itibaren giyilen kıyafet renklerinden,

oynanan oyuncaklara, ilginin yönlendirileceği aktivitelere kadar kız çocukları ve erkek çocukları için hazır edilmiş kalıpların içinde yoğrulup şekil alma işlemi başlar. Kız çocuklarının davranışlarını, üstünü başını daha çok gözlemlemesi, erkeklerin bu konularda daha rahat hareket etmesi öğretilir. Daha sonrasında kızların ve erkeklerin davranışlarının öğretilme işlemi. Kibar, sevecen, şefkatli, duygusal kadınlar; sert, cesur, özgür erkekler. Kız ve erkek çocukları için dilde cisimleşen toplumsal cinsiyet ayrılıklarının kişiliğin oluşmasındaki

etkisi yadsınamayacak bir gerçek. Kız çocukları için 'ne kadar güzelsin', 'elbisen çok yakışmış' gibi cümleler varken erkek çocuklar için 'ne kadar cesursun', 'bunu yapabilirsin' gibi cümlelerin olduğu gözlemlenir. Kız çocuklarına "meleğim", "güzelim"; erkek çocuklarına "paşam", "aslanım", gibi öz ve biçimce başkalaşan hitap biçimleri, aslında 'kızlar siz görüldüğünüzle' erkekler siz 'davranışlarınızla' varsınız anlayışının alt metinlerini dışa vurmuyor mu?

Dünyadaki varlığı, hemen her alanda erkeğe hizmet ya

7

da erkek dolayimli belirlenimlerle tariflenen kadınlar ve deneyimledikleri ultra iltimaslı yaşamdan payidar ve bahtiyar erkekler... Laura Mulvey'in; *"Cinsler arası dengesizlik üzerine kurulu bir dünya düzeninde, bakmaktan alınan zevk, etkin/erkek ile edilgin/kadın arasında bölünmüş durumdadır"* ifadesi cinslerin toplumsal konumlanışındaki ayrı-lıkların derinliğine dair çarpıcı ipuçları veriyor. Modern çağda mislice katmerlenmiş olsa da yüzyıllar öncesine dayanan cinsiyete dayalı özne/nesne ilişkisi kadınları beğenilmekle yükümlü nesnelere, erkekleri de beğenme işini gerçekleştiren özneler olarak konumlandırıyor.

Bu beğenme/beğendirme ilişkisinin düzeyi yaşamın farklı evrelerinde farklı biçimler alır. Örneğin, genç ve bekar bir kadının kendini beğendirme algısı ile evli ve çocuklu bir kadının kendini beğendirme algısı arasında farklılıklar görülür. Kadınlar evlenene kadar arzu edilen ve elde edilmesi gereken nesnelere oldukları kabulünü bekaretin kutsallığıyla kavıyor; kanıksıyor ya da kanıksamak zorunda bırakılıyor. Gündelik hayatta sık işitilen "Dışarda başa gelecek kötü bir iş" kaygısı çoğunlukla kadın bed-

nine yapılacak muhtemel türlerde saldırıyı öngörme iddiası taşıyor. Evlilik "müessesesi" vasıtasıyla ele geçirilmiş kadının (fethedilmiş arzu) artık daha az arzulanması kadının sürekli kocasına ve çevresindekilere kadın olduğunu, arzulanabileceğini hatırlatmak istercesine dış görünüşüyle ilgilenmesi gibi sonuçları sıklıkla doğurur. Çünkü kadın, kendini arzu etmek üzerinden var etmiştir. Anne olmak/doğurmak kadınların dış görünüşüyle ilişkisini değiştirme potansiyeli taşıyan unsurlardandır. Artık arzulanın kadın nesneliliğinden, anaç ilginin özneliliğine geçilmiştir. Anneliğin cinsellikten azade kutsiyeti arzu imgelerini perdelemiş, şefkat ve hizmet dolu davranışları ön plana çıkmıştır. Yaşlanmış, üreme işlevi bitmiş, kırışıklıkları artmış annelerde bu durum iyice belirleyici bir hal alır. Çocuklar büyümüş, arzulanın öznenin nesne ihtiyacı azalmış/bitmiştir; kimsenin ona ihtiyacı yoktur. Kadın, adet kanamalarının sona ermesi, artan kırışıklıklar gibi erkek bakışınca belirlenen güzellik ölçütlerinden yoksunluğun artışı ve arzulanmayan bir nesneye dönüşüm gibi nedenlerle kendini "erkekleşmiş" hissetmektedir. Artık, rahatça (beğenilme kaygılarının getirdiği tüm davranışlardan azade)

dışarda dolaşabilir, erkeklerin ortamlarında bulunabilir, hatta artık sözü bile dinlenebilir. Ama seyrederek/seyredilerek geçirilen bir hayatın telafisi pek mümkün olmuyor ne yazık ki!

Bir sonsöz olarak, 41 yaşında kaybettiğimiz şair Didem Madak'ın bir söyleşisinde aktardığı şahsi yaşlılık kurgusu kadının kendine yönelen toplumsal "bakma" eylemine dair çıkarımları manidar bir katkı sunacaktır:

"Yaşlandığım vakit, şiirimin değişebileceğini düşünüyorum. Gecenin bir vakti kimsenin ilgisini çekmeden bir meyhaneye oturup, herkesin suratını inceleyebilirim o zaman. En fazla, bu buruşuk suratlı kadının niye kendilerini inceleyip durduğunu düşünürler. Sonra çok içip masada sızmana yakın, 'hey kocakarı', derler bana, kapatıyoruz, hadi evine git. Genç bir kadın için tam bir yalnızlık mümkün olmuyor aslında. Eskiden cebimde bir falçata taşırdım mesela. Gecenin üçünde hiç korkmadan, arkamdaki ayak seslerini kollamadan, sokaklarda yalnız dolaşabilmek benim şiirime çok şey katabilir gibi geliyor. Yaşlanınca daha rahat ederim diye düşünüp, yaşlanma etkilerini geciktirici krem kullanmıyorum."

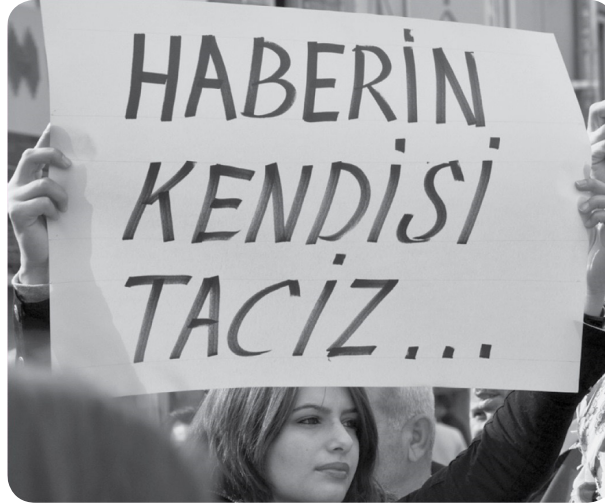
HABERİN KENDİSİ TACİZ

Denizli Şube Kadın Komisyonu

Tecavüze uğrayan kadınlar aynı zamanda medyanın da istismarına uğruyor. Tecavüz, taciz, ensest, pedofili gibi cinsel istismar haberlerinin yapılışında baştan aşağı büyük bir ilkesizlik ve özensizlik görüyoruz. Haberin verilmiş şekliyle habere konu kişilerin bilgilerinin deşifre edilmesine kadar mağdurlar açısından çok ağır sonuçlar doğurabilecek haber akışları bulunmakta ve bu hali ile medya, erkek devlet politikalarına çanak tutmakta.

Uzmanlara göre kadının tecavüz sonrası yaşadığı üç psikolojik durum var; tecavüz sonrası travma sendromu, akut stres bozukluğu ve travma sonrası

stres bozukluğu. Tüm bunlara ilave toplum tarafından yargılanma, inanılmama, yalnız bırakılma, sorgulanma eylemleri de eklenince tecavüze uğrayan kadından aslında patriyarkanın ne beklediği ortaya çıkıyor; *tecavüze ses çıkarma*

ve olanları kimseye anlatma.

Tecavüz davalarında “neden bağırmadın”, “neden

kaçmadın”, “hayır dedin mi”, “o saatte niye ordaydın” diye soran savcılarının, hakimlerin yarattıkları mağduriyet yetmiyormuş gibi bir de medyanın olayı haberleştirme şekli yeni bir mağduriyete neden oluyor. Yaraları sarmanın hiç de kolay olmadığı tecavüz travmasının ardından kadın için yaralayan ve sorgulayan başka bir dönem başlıyor; haber değeri olma dönemi.

Örnekleyelim; acar muhabir(!) hukuksal süreci başlamış bir tecavüz davasını kadının savcılıkta verdiği ifadeden, mesleğini ve geçmişini deşifre etmeye kadar varan tüm bilgileri ile haberleştiriyor ve güya buzlanmış olan kadının

resmi eşliğinde yazılı ve görsel basına malzeme ediyor. Birkaç yıl önce yaşanan bu olayda kadının kanalın ana haber programına telefonla katılarak isyan edişini belki hatırlarsınız. Kadının yayında söylediği “ben şu anda sizin için haber değeri olan biriyim, ama ben insan olarak değerli olmak istiyorum” sözlerine herkes kulak vermek zorunda.

Tecavüze uğrayan 11 yaşındaki çocuk, yaşadığı şehirden okuduğu okula kadar tüm bilgilerinin haberleştirilmesi üzerine okuldaki öğrenci velilerinin gazabına uğruyor ve okuldan alınması için veliler ayaklanıyor. Tecavüze karşı ayaklanmayı da namus duygularını küçük bir çocuk üzerinden tatmin etmeye çalışan velilerin şuarsuzluğu bir yana, çocuğun hayatını içinden çıkılmaz hale getiren habercilik faciası diğer yana.

Basın Kanun’unun 21. Maddesi’ne göre süreli yayınlarda tecavüz mağdurlarının kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına yol açacak şekilde haber yapmak suç sayılıyor. Ne yazık ki ülkemizde medya bu konuda büyük bir aymazlık içerisinde. Tecavüzün nasıl gerçekleştiği ve

tecavüze uğrayanın kimliği mutlaka gizlenmeliyken aksine çoğu zaman haber hikayeleştirilerek veriliyor ve kullanılan fotoğraflarla pornografik bir malzemeye dönüştürülüyor. Özellikle internet haberciliğinde tecavüz haberlerinin veriliş şekli tam bir garabet. Bu haberler mini etekli ya da iç çamaşırli kadın resimleriyle görselleştirildiği gibi kimi haberlerin altında cinsel ürün satan firmaların reklamları da yer alıyor.

Medya “aşk cinayeti”, “kızgın koca”, “sinir krizi”, “kıskançlık”, “onur”, “namus”, “maddi sıkıntılar nedeniyle bunalım” gibi kavramlarla cinayetleri makulleştiriyor. Planlı cinayetler, bir anlık öfke kılıfıyla sunuluyor ve haberlerde katillere “haksız tahrik” bahanesi olacak yanlı detaylar konuyor.

Belki hatırlarsınız bir süre önce yabancı uyruklu bir kadın tecavüze uğradı. Haberin manşeti; “İsveçli Kadının Türk Erkeği ile İmtihani”. Devamı alt başlıkta; “Yatakta Biten Beyoğlu Gecesi”. Bu kadarla da hırsını alamayan haberci, kadının sosyal paylaşım sitelerindeki resimlerine ulaşarak haberi kadının resimlerinden oluşan bir fotogaleriye dönüştürmüştü.

“Sevdiği gerekçesiyle”, “karşılık görmemesi nedeniyle” gibi bahanelere “zorla ilişki”, “zorla seks” gibi tanımlamalar iliştilen sayısız tecavüz haberi var. Tecavüze uğrayan kadının cinsel ilişkinin bir tarafıymış gibi gösterilmesi ve cinsel objeye dönüştürülmesi kabul edilemez. Erkek medya ısrarla tecavüze yeni bir isim bulmaya ve bahaneler türetmeye çalışıyor. Tecavüzü sanki ilişkinin

bir çeşidiymiş gibi yansıtan ifadeler, tecavüzü olağan bir eylemiş gibi göstermekle kalmayıp münferitleştiren, yol yöntem öğretten ve artmasına neden olan tehlikeli bir noktaya götürmekte.

“Su testisi su yolunda kırıldı”, “fantezi kurbanı oldu”, “parkta hayat kadınıyla zorla seks” vs. gibi başlıklar atılan haberlerin devamında da habercilerin kurguları yer alıyor. Soruyoruz; tecavüz haberlerini kurgulayarak fantezi malzemesi yapmakta nereden çıktı? Bakın tecavüz haberi sonrası okuyucuya üstü kapalı ne mesajlar veriliyor; “kadın o saatte dışarıda ne yapıyormuş”, “neden alkol almış”, “erkek arka-

daşının evinde ne işi varmış”, “neden açık giyinmiş”? Israrla kadının oturuşu, kalkışı, kıyafeti bu suça neden olarak gösterilmeye çalışılıyor.

Oysa tecavüz, kadınların kıyafetleri, tavırları, bakışları ile kışkırtılan bir eylem değildir. Sokaktan eve, gözaltından okula, savaştan aile içine kadar görüldüğü sayısız örnekleri vardır. Kadınların kimlikleri, emekleri, bedenleri üzerinde denetim kurmanın bir parçasıdır ve bir erkeklik eylemidir.

Türkiye’ de yılda binin üzerinde kadın; kocası, eski kocası ya da sevgili tarafından katle-

diliyor. Telefona gelen mesaj, boşanmak istemek, boşanmış olmak, etek boyu, başka bir erkekle sohbet etmek, sık yıkanmak, yemeği tuzlu yapmak gibi mahkeme tutanaklarına girmiş birçok gerekçeler erkeklerin kadınları öldürmesine yetiyor. Yargı, bu gerekçeleri haklı bulup cezalarda indirim yapıyor. İşin medya ayağında ise bu cinayetler hala 3. sayfa haberi. Haberler katil erkeğin ifadesi üzerinden geçerli bir sebep yaratılmaya çalışılarak veriliyor. Medya “aşk cinayeti”, “kızgın koca”, “sinir krizi”, “kıskançlık”, “onur”, “namus”, “maddi sıkıntılar nedeniyle

bunalım” gibi kavramlarla cinayetleri makulleştiriyor. Planlı cinayetler, bir anlık öfke kılıfıyla sunuluyor ve haberlerde katillere “haksız tahrik” bahanesi olacak yanlı detaylar konuyor.

Yargılama usulleri, adli tıp raporları, verilen kararlar, olayların habere dönüştürülme şekilleri isyanımızı artırıyor. Anlamakta direnen çok olsa da tekrar etmekte fayda var; Erkek Adalet Değil Gerçek Adalet! İstiyoruz.

Denizli Şube Kadın Komisyonu

AKADEMİK HAYATTA KADIN

Hacer Şekerci

12

Akademik hayatta kadın dendiğinde genellikle aklı sayılar ve oranlar gelir, bir de kadın olarak akademik hayatta rastlanılan engeller. Bu yazıda da Aralık 2013 itibarıyla güncel verileri yansıtan

YÖK web sayfasından alınan bir tablo ile başlanacak sonra da kadın akademisyenlere öğrencilerin bakış açısını içeren bir çalışmadan kısa bir özet verilecektir. Tüm alanlarda olduğu gibi *burada da varız*

demeye çalışan kadınlara karşı öğrenci algısı, kadınların bu alandaki mevcudiyeti kadar önemlidir. Yazı üniversite ortamında kadınların en üst düzey yönetim kadrolarına ulaşması için Mayıs 2014'de İstanbul'da yapılan 4. Avrupa Kadın Rektörler Konferansı bilgileri ile son bulacaktır.

Tablo-1: Unvanlara göre 2013-2014 öğretim yılındaki öğretim elemanı sayıları

Unvan	Cinsiyet	Devlet	Vakıf	Toplam	% oran
Profesör	Kadın	4.799	645	5.444	28,67
	Erkek	11.638	1.903	13.541	71,33
Doçent	Kadın	3.524	455	3.979	33,63
	Erkek	6.996	856	7.852	66,37
Yardımcı Doçent	Kadın	9.084	2.240	11.324	38,23
	Erkek	15.575	2.715	18.290	61,77
Öğretim Görevlisi	Kadın	5.955	1.642	7.790	42,61
	Erkek	9.702	1.281	10.488	57,39
Okutman	Kadın	4.005	1.844	5.849	61,53
	Erkek	2.962	694	3.656	38,47
Uzman	Kadın	1.597	90	1.687	48,54
	Erkek	1.700	88	1.788	51,46
Araştırma Görevlisi	Kadın	18.647	1.587	20.234	48,91
	Erkek	20.057	1.071	21.128	51,09

kaynak: (<https://yolharitasi.yok.gov.tr/docs/AkademikInsanKaynagi.pdf>)

Akademik yaşama karar verilerek ilk adımın atıldığı araştırma görevliliğinde yarı yarıya gibi olan kadın erkek oranı, yönetsel kadroların artık önemli olduğu profesörlükte kadınlar aleyhine oran yüzde 28'lere kadar düşmektedir. Özellikle rektörlük kademesine bakıldığında ülkemizdeki 179 üniversitenin 12' sinde kadın rektör ile bu oran yüzde 7'ye inmektedir. Ancak sadece lisans diplomasının yettiği yani bir yarışın dolayısıyla bir üstünlüğün söz konusu olmadığı okutmanlık alanını erkekler kadınlara bırakabilmişlerdir. Devlet ve vakıf üniversitelerinin istihdamları arasında bir fark yoktur.

“Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin, Kadın Akademisyenlerin Çalışma Yaşamındaki Durumlarına Yönelik Algıları” başlıklı Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nde birinci sınıf hariç diğer üst sınıflardan olan 157 kadın ve 104 erkek öğrenci ile yapılan

bir çalışmada kadın akademisyenlerle ilgili algılar araştırılmıştır. Bu öğrencilerin yüzde 75,8'i 20-21 yaş grubundadır. Bulgular tablo olarak aşağıda verilmiştir.

Grubun yarıya yakını kısmi olarak akademik hayatta kadın-erkek ayrımı olduğuna ve akademik hayatın iyi bir eş ve anne olmaya kısmi engel olduğuna inanmaktadırlar. Yukarıdaki soruların ışığında akademisyen kadınların genel durumlarıyla ilgili sorulan ve Tablo-3'de verilen diğer cevaplara bakıldığında kadınlara akademisyen olmanın kazandırdığı en önemli parametre *özgüven, özgürlük ve çevrenin saygısı* olarak görülmektedir.

Bu çalışma tek bir üniversitede yapılmasına rağmen, diğer üniversitelerde benzer araştırmalar yapıldığında büyük farklı sonuçların çıkmasını beklemek oldukça iyimser bir yaklaşım olacaktır.

TÜİK verilerine göre 2013-2014 eğitim yılında ortaokul, ilkokul ve anasınıfı öğretmenlerinin cinsiyetlerine bakıldığında, orta öğretimde 131.513 erkek, 149.291 kadın öğretmen varken, ilköğretimde 120.661 erkek ve 167.783 kadın öğretmen görev yapmaktadır. En çarpıcı sonuç okul öncesi eğitimde karşımıza çıkmaktadır. 3.387 erkek ve 59.940 kadın öğretmen ile neredeyse kadronun yüzde 5,65'i erkek iken, bu oran üniversiteye geldiğinde erkek öğretim üyesi (Prof., Doç. ve Yrd. Doç olarak) oranı yüzde 65,62 olmaktadır. Çocuğun bakımla karışık eğitimi kadınlar tarafından yapılabilir, ancak meslek kazandıran gelecek belirleyen eğitimler kadına bırakılmayacak kadar önemlidir anlayışını görebiliriz. Yaşanan tüm olumsuzlara rağmen sadece ülkemizde değil Avrupa'daki kadın rektörler, kadınların liderliğe ilerleyen yolda önlerini açmak

Tablo-2: Araştırmaya katılan öğrencilerin kadın akademisyenlerle ilgili algıları

Kadın akademisyenler ile başlayan sorular						
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
Genel olarak memnun musunuz?	84	32,1	141	54	36	13,7
Ev yaşamını iş yaşamına yansıtıyor mu?	72	27,5	182	69,7	7	2,6
Maddi kazancı yeterli mi?	102	39	107	40,9	52	19,9
Kadın akademisyen olmalı mıdır?	194	74,3	61	23,3	6	2,2
Akademik hayattan kadın-erkek ayrımı var mıdır?	38	14,5	125	47,8	98	37,5
Akademisyen olmak iyi eş/anne olmaya engel midir?	36	13,7	123	47,1	102	39
Akademisyenlikte kadın olmak zor mudur?	182	69,7	41	15,7	38	14,5

Tablo 3: Öğrencilerin Kadın Akademisyenlerin Genel Durumlarıyla İlgili Algıları

Özellikler		f	%
Kadın akademisyenlere genel bakış açınız	- Olumlu	157	60,1
	- Kısmen	98	37,5
	- Olumsuz	6	2,2
Cinsiyete göre kadın akademisyenlere olumlu bakış açısı	Kadın öğrenciler	106	67,5
	Erkek öğrenciler	51	32,4
Akademisyen olarak çalışmak, sizce kadına en çok ne sağlar?	- Özgüven	59	22,6
	- Maddi kazanç	42	16
	- Kişisel gelişim	62	23,7
	- Özgürlük	51	19,5
	- Emeklilik hakları	28	10,7
	- Diğer	19	7,2
Akademik hayatta kadın-erkek ayrımı size göre yapıyorsa bunun nedenleri sizce nelerdir?	- Toplumun kadının çalışmaması yönündeki baskısı	72	27,5
	- Kadının doğurganlık özelliği	69	26,4
	- Girişimcilikte erkeklerin özgür almaları	83	31,8
	- Diğer	37	14,1
Akademisyen bir kadının zorlukları sizce nelerdir? (1'den fazla cevap verilmiştir)	- Anne ve eş olarak iş yaşamını sürdürmek	208	79,6
	- Ev yaşamının kariyer olanaklarını etkilemesi	203	77,7
	- Mesleğin neden olduğu dar sosyal çevre	76	29,1
	- İşe fazla zaman ayırmaktan dolayı yalnızlaşma	67	25,6
	- Diğer	56	21,4
	Kadının akademisyen olmasının sizce avantajları var mıdır? (1'den fazla cevap verilmiştir)	- Ev içinde özgür kararlar alabilir	183
- Eşi, ailesi ve çevresinin gözünde saygınlığı artar		256	98
- Özgüveni artar		199	76,2
- Diğer			

üzere büyük bir gayret içindedirler. 15-17 Mayıs 2014 tarihleri arasında İstanbul Teknik Üniversitesi ve Avrupa Kadın Rektörler Platformu'nun ev sahipliğinde 'Cam Tavanın Ötesinde: Yapısal Değişikliklerde Liderlerin Rolü' başlığıyla 4. Avrupa Kadın Rektörler Konferansı UNESCO desteği ile düzenlenmiştir. Her ne kadar ismi Avrupa olsa da Asya ve Afrika'daki ül-

kelerde dahil olmak üzere 30 farklı ülkeden 90'a yakın kadın rektörlerin ve rektör yardımcılarının katılımıyla gerçekleş-

tirilen konferansta akademik hayatta yönetim kadrolarına ulaşmada yaşanan sorunların sadece ülkemize has olmadığı görülmüştür. Diğer ülkelerin yaptığı sunumlarından da görülmüştür ki, Avrupa'nın birçok ülkesinde kadın rektör oranları bizden çok da farklıdır ve en iyi olan ülkede bu oran yüzde 10'a ulaşmaktadır.

2000 yılında Ankara Üniversitesi'nde yapılan *Kadın Akademisyenler* başlıklı araş-

tırma raporunda da dendiği gibi, "Kadın akademisyen çalışma saatlerinde ağır ders ve tez danışmanlığı yükü, idari görev...vb. nedenlerle akademik ilerleme için gerekli yayın üretme zamanını, aile rollerini yerine getirebileceği zamanlardan ayırmak durumunda kalabilmektedir", rol çatışması tanımı net olarak yapılmaktadır. İş ortamı ve özel yaşam arasındaki rol çatışması için yapılan ankete göre kadın akademisyenlerin yüzde 52,3'ü rol çatışması yaşadıklarını, yüzde 41,2'si ara sıra ve yüzde 6,5'inin de her zaman yaşadığı belirlenmiştir. Çalışmada algının akademik ilerleme için erkeklerden daha çok çalışmak zorunda olup olmadıkları konusundaki kaniya indirgenebileceği görüldüğü ifade edilmektedir.

Sonuç olarak Ulviye Mevlan (1918)'in dediği gibi "Kadın bir kere, erkekler derecesinde tahsil ve terbiye görsün ve erkek derecesinde siyasi, ictimai hukuka da malik olub, hür bir hayat sahasında kendini görsün. Bakalım o vakit kadınlar ne yapmaya kadir olabileceklerdir?...Kadının mizac ve fitratını bahane ederek, kadını birçok mesalik-i nafiadan ve hukuk-ı umumiyeden mahrum bırakmak mantığı; aynıyla esaret-i mürevviclerinin [tarafıllarının] 'esirde hür olmağı kabiliyet yoktur' demelerine benzer."

KADININ (T)ADI YOK

Eylem ÖLMEZOĞLU POYRAZ

15

Bu yazıya "herşey ne kadar da sıkıcı" makro analizimle başlamazsam olmaz. Haberlerden, siyasetçilerden, televizyondan gına geldi. Beleşe Truman Show' da oynuyorum ama parayı Jim Carrey götürüyor gibi hissediyorum. Şu siyasetçi ne demiş, burada ne yazmış, gündemde ne varmış, sinemaya ne gelmiş diye merakla beklemeyi bıraktım. Bizi kim kuruyor, kim oyna-

tıyor, neler olup bitiyor diye anlamadan ömrümün yarısının geçtiğine mi yanayım, ya ömrümü tamamladıysam diye mi hayıflanayım bilemedim.

Oysa biz eskiden, misal üniversitedeyken, güzel müzik dinlerdik, az yerdik, parasız çok güzel gezerdik, çok konuşur, çok gülerdik. Sonra mezun olduk, işlere girdik çıktık, bize bir haller oldu. Hevesimiz gitti,

renkler gitti, çoşkumuz heyecanımız kayboldu. Kurulmuş bir sistem var, dahil olduydun olmadıydın derken bütün tadımız kaçtı. Ya devir bozuldu ya da bizi bişeyler bozdu. Aslında bu "devir bozuldu" işi Orhun Yazıtlarında bile var. Orta Asya' dan baksan 1300 yıllık distörşın ama ben bozulma işinin neolitik dönemde başladığını düşünüyorum. Düzen o zaman bozuldu da biz biraz

geç fark ettik. Ezcümle, biz erkeklere bu oyunu vermeyecektik arkadaş, anaerikil bacierkil hayata devam edecektik.

Düzen bozulmasa ne olurdu bulabilir miyiz? Takdir edersiniz ki 2,5 milyon yılın hesabını sormaya kalkışıyorum, zorlanırsam defansa gelin. Öncelikle çağlara bakıcaz ki bu çağ işleri çok karışık; bunun paleolitiği var, mezolitiği var, neolitiği var, eskisi, ortası, yenisi, var da var. Ben en az paleolitik dönemi seviyorum. Aksi gibi en uzun da bu sürüyor, M.Ö. 2 milyon yılında bir başlıyor M.Ö. 12 bin yılına kadar. Onca yıl taş yontmakla geçer mi? Bu homoerectus resmen tembelliğin dibi, düşünün ki hızını yüzde 0,1 bile artırsaydı şimdi paralel evrende 2 bin yıl sonrasındaydık. Ama sorsan o da haklı, ömrü 20-25 yıl, bir şey icat etse; icat ettiğini fark edene kadar tahtalı köyü boylayacak, ki tahtalı köy daha icat edilmedi. Dil de bilmiyorlar, konuşabilselerdi acaba kadın erkeğe "sen bugün ava git, ben de bir ortalığı topluyayım" mı derdi? Yok artık, bana avcı & toplayıcı toplum böyle ortaya çıktı de-dirtemezsiniz, kimse sabrımızı sinamasın!

Yıllar yılları kovaladı, gel zaman git zaman bizim homoerectus evrile çevrile oldu mu sana homoneandertal, o da kesmedi serpilip beyin attı derken hoop homosapien oluverdi. Sayılı yüz yıl çabuk geçermiş, geldik mezolitik döneme. Artık devir değişti, e tabi homosapien de değişti. Sene

o sırada kadın kahramanız ortaya çıktı ve ilk atasözünü söyledi "sakla samanı gelir zamanı". Olaya el atan kadının toplayıp sakladıklarıyla açların karınlarını doyurdu. "Mum kalmak" deyimini ilk kez kullanan homosapienoğlu, ekonomik güce ulaşan kadına toplum içinde saygın bir yer verdi. Kadınlar söz söyleme hakkı, karar verme hakkı gibi pek çok şey kazandı. İşin aslı, bir kere kadın doğurgandı ve bu yapısıyla toplulukta önemli yeri vardı. Erkek her zaman et getiremiyordu, kadın topladıklarıyla ve biriktirdikleriyle açlık sorununu çözüyordu.

Ay resmen anaeriklik! Hastasıyım bu dönemin. O da ne, yoksa Tanrıça mı oluyoruz demeye kalmadan Engels lafa girer; "kadının tanrıçılığı onun toplumdaki yeri ile ilgilidir, toplumdaki yeri ise ekonomide üstlendiği rolle ilgili". Kalpsiz Engels işi hep maddiyata döküyor, bozuluyorum. Ankara'da Medeniyetler Müzesi'nde gezerken çağlar ve dönemler arasındaki geçişi çok iyi fark edebiliyor insan, birden Tanrıça heykelleri meydana çıkmaya başlıyor. Sevilesi bir çağ, gitsen gidilir, kalsan kalınır. Hem daha özel

olmuş M.Ö. 12 binle 6bin arası, neredeyse barbar olacağız eli kulağında. Yeryüzü ısındı, iklim yumuşadı, tabiri caizse ilk karpuz kabuğu denize düştü. Ormanlar oluştu, tabi doğum kontrolü yok, nüfus artıyor, avcılık yetersiz kaldı, çocuklar kulübelerde açlıktan inim inim iniyorlardı... ki tam

mülkiyette yok, herkes uzun evlerde yuvarlanıp gidiyor komün komün. Yok ben illa ayrı eve çıkacam diyeni klandakiler dövüyor falan. Bu uzun evlerden Çatalhöyük' te var, fırsatı olanlar gidip görmeli.

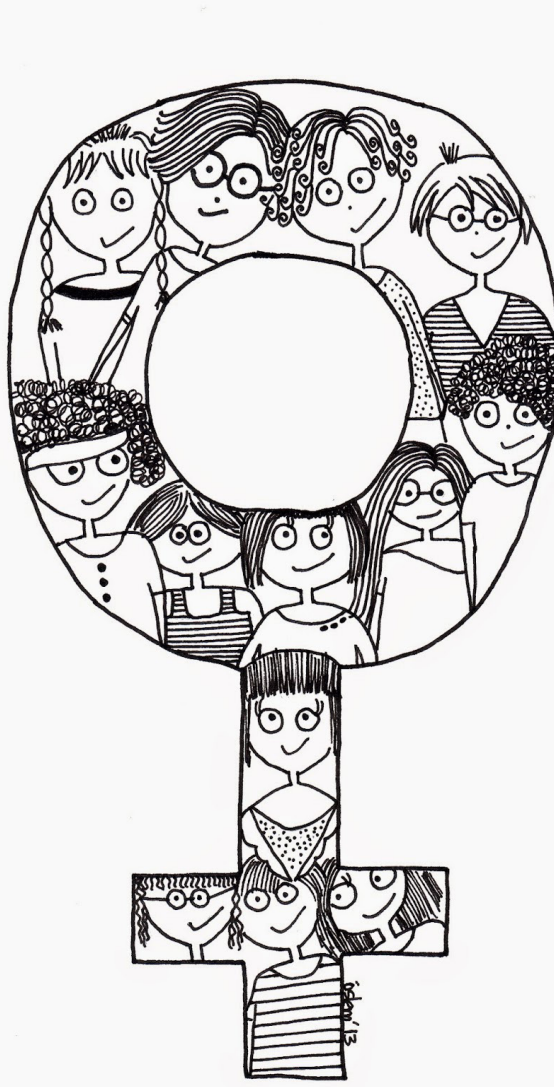
Anaerkil sistem sürüp gitseydi ne olurdu diye düşünürken sanki hepimiz İskitli Amazon kadınları olarak at üstünde gezermişiz gibi bir şey canlanıyor zihnimde. O kadar yol at üstünde gelinir mi, elbet bulurduk bir araç diyorum ama nasıl bir şey olurdu bilemiyorum. İnsan somut bir dünya varken "bu dünya alt üst olsa nasıl olurdu" diye canlandırmakta zorlanıyor. Ben değil NASA bile canlandıramamış ki 1977 yılında uzaya gönderilen Voyager 1' in üzerine 'olur da bir uzaylıyla karşılaşsaksak' diye kadın ve erkek resmi çizmişler. Bu aslında insan evladının kendisini bir uzaylıya anlatırken ilk aklına gelenin ne olduğunu gösteren acıklı bir hikaye ben- ce, uzaylıların cinsiyet kavramı olduğunu nerden biliyoruz ki. Kosmozu kendi dünyamızın kalıplarında görme alışkanlığımız en yaratıcı bilim kurgu filmlerinde bile temel klişe.

Başka bir dünya tahayyülü, "başka" nın neler olabileceğine dair ne kadar alternatif üretebileceğimizle ilgilidir. Bu alternatifleri üretebilme- mizde; zihnimizle, düşünce

başka olmayacaktır. Belki de bu yüzden bir çoğumuz için en kolay "evrende kusursuz bir denge var" sözüne sırtımızı yaslamak. Peki ya evren kusurluysa? Kusursuz fizik, kusursuz araba, kusursuz hayat, kusursuz erkek ve kusursuz kadın tariflerimiz hep bizim kusurlu bakış açımızın mahsulüyse?

Gelelim asıl meselemize; anaerkil sistem kalsaydı ya da ataerkil sistem hiç olmasaydı diye hayal etmeye çalışıyoruz. İçinde bulunduğumuz dünya şartlarında başka bir dünyayı nasıl hayal edebiliriz; evler, okullar olur muydu; yöneticiler, ordular, ülkeler, sınırlar, meslekler, diller nasıl olurdu soruları oldukça kazık sorular, kabul ediyorum. Cevap için yapabileceğimiz anca kadın olan yere erkek, erkek olan yere kadın oturtmak olur. Böyle bir hayalin olması simülasyonu bile bu kabule dayanır. Gerçekteyse kusursuz algımızı, denge sandıklarımızı, doğru bildiklerimizi ters yüz etmemiz gerekir. Oysa

ki bu imgeleri çağlar boyunca birbirimize aktardık, benzer yaşamları zihnimize kazıdık, yeri geldi geçmiş gelenekleri sürdürmemizle övündük. Ar-

şekil ve yöntemlerimizle ilgili. Eğer hayal kurmanın ve yaratıcılığın kısa zamanda törpülediği bir dünyadaysak, bu "başka"larımız hiç de

tık kabul edelim, doğa/doğal diye algıladığımız herşey bize öğretilen bakış açımızın yansıması, “kadının doğası”, “erkeğin doğası” gibi kabullerde koca koca yalanlar.

Yeryüzünün pek çok yerinde kadınlar, töreler ve yasalar arasında kendisine dayatılan rollere sıkışmış durumda. Kadına verilen roller çeşit çeşit. En temel rol analık rolü, öylesine kutsanmış ki çocuğu olmayan kadın eksik kadın kabulünde. Ataerkil sistem olmasa ne olurduyu bilmek belki zor ama en azından “ne olmazdı” yı görmek de önemli. Ahlak algımızı bile kadın bedeni üzerinden tarifliyoruz. Aksi bir sistemde yaşasaydık yasalar, kurallar, kabuller erkek egemen olmazdı. Televizyon olur muydu bilmiyorum ama televizyon programları böyle olmazdı. Devasa bir medya var ve içindeki her zerreyi kadın erkek ilişkileri tanımlıyor. Reklamları, dizileri, haber sunumlarını, köşe yazılarını, gazete eklerini, görselleri, kullanılan renkleri bile. Törelerin ve geleneklerin tanımladığı cinsiyet rollerinden ayrı bir de koca bir sistemin kendi ürettiği tanımlar var. En basit olayların bile toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden kurgulandığı bu dünyada, kurgunun her safhası kadının aleyhine işletiliyor. Herşeyden önce bizzat tanık olduğumuz sistemli bir “beleş iş gücü” empozisi var. Hangi reklamda dağ gibi bulaşığı yıkayan bir erkek gördük, kirli çamaşırlar hep kadınların sorunu, sofraya

iyi bir margarinle yaptığı leziz pilavı da bir kadın getiriyor. Ama son model arabaları hep erkekler kullanıyor. Her türlü ev işi, temizlik, mutfak eşyası, beyaz eşya, mobilya, yiyecek ürünü “kadının görevi bunlardır” algısı üzerinden reklam ediliyor.

Ataerkillik ve kapitalizm iki ayrı sistemse de ikisi de kendi bekaları için birbirinin olanaklarını bol bol kullanıyor.

Kadının iki seçeneği vardır. Ya kocasını uyandıracak ve uyandırdığı için dayak yiyecektir ya da uyandırmayacak ve sabah niye uyandırmadın diye dayak yiyecektir. Dolayısıyla kadın dayak yer.

Perçinci Rosie vakası bu duruma çok yerinde bir örnek. II.Dünya Savaşı sırasında erkek işgücünün savaşa katıldığı ve endüstriyel üretimin bunalıma girdiği bir dönemde, ataerkil sistemin kadınların erkek işlerini yapamayacağı görüşüne karşın, kadınları işgücüne çekmek için ABD’ de bir model yaratılır: Perçinci Rosie. Kampanyanın başarılı olabilmesi için hepimizin bildiği o posterle birlikte bir de şarkı bestelenir ki sözleri olanı biteni çok net açıklar. Aynı anda İngiltere’de “İngiltere’nin kadınları fabrikaları gelin” afişleri heryeri kaplar. Kapitalizm savaş bitene kadar vatan-

sever, kahraman kadınlardan endüstriyel üretime katılarak erkeklerin rollerini üstlenmesini istemiştir, fakat yalnızca savaş bitene kadar. Toplumsal rollerin ekonomik oluşumlarla içli dışlı olduğunu bilmeliyiz.

Velhasıl kelimeler sadece Türkiye’de değil dünyanın pek çok yerinde mitler, töreler, yasalar, roller arasında kadın olmak ve kendini bulmak zor iş. Birleşmiş Milletler’ in düzenlediği Dünya Kadın Konferanslarından birinin notlarında okuduğum Afrikalı bir kadının anlattığı hikayeyi paylaşmak istiyorum.

“Bizim buralarda (Kenya’da) erkek eve geç ve sarhoş gelir. Gelir gelmez karısına açım der. Karısı çoktan hazırlamış olduğu yemeği erkeğe getirir. Erkek yemeğe bakar ve “benim canım tavuk yüreği istiyor” der. Kadın yapmazsa dayak yer. Bu yüzden kadın gece yarısı bahçeye çıkar, tavuğu yakalar, keser, temizler, yüreği çıkarır, pişirir ve erkeğe getirir. Erkek çoktan uyumuştur. Kadının iki seçeneği vardır. Ya kocasını uyandıracak ve uyandırdığı için dayak yiyecektir ya da uyandırmayacak ve sabah niye uyandırmadın diye dayak yiyecektir. Dolayısıyla kadın dayak yer. Kimi gecelerse erkek eve gelir gelmez sızar ve ertesi sabah “dün gece istememişte olsam bana niye tavuk yüreği hazırlamadın” der. Kadın yine dayak yer.”

Evet, dayak yemek için başka olasılık kalmadığına göre galiba yazı bitti...

AH'LAR AĞACINDA ASILI KALANLAR

Cansel ASLAN

19

"Çok acı var dayanamıyorum." Yaşanan acılara dayanamayıp yıldızlar diyarında dinlenmeye giden Dicle Koğacıoğlu'nun ardında bıraktığı not! Gazetede haberi görünce Dicle Hoca'nın ismini dahi bilmiyordum. Dört sözcük, bir kere okudum; defalarca beynimde yankılandı. Sonra Dicle Hoca'yı, gülen gözlü o kadını hangi acıların yıldızlar diyarına gitmeye ittiğini araştırmaya koyuldum. Şiddetin sadece şiddete maruz kalanları değil şiddeti araştıranları da nasıl mahvettiğini öğrendim. Dicle Koğacıoğlu, Sabancı Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi'nde öğretim üyesiydi. Töre mağduru kadınlar ve ensest hakkında

araştırma yapıyordu. Babası gazeteye verdiği bir demeçte "*Son iki yılda, 30 şehri dolaşıp töre mağduru kadınlar ve ensest ilişkileri araştırdı. Mağdurlarla yüz yüze görüşüyordu. Etkilenmemesi mümkün değil. Çok duygusal biriydi*" diyor. Dicle Hoca görüştüğü kadınların yaşadığı acıya dayanamamış. Nasıl bir yürektir ki gördüklerinden, duyduklarından bu kadar yorulmuş ve 37 yaşında bu acıların yaşandığı dünyadan göç etmeye karar vermiş. Nasıl bir duyarlılıktır ki vasiyetinde '*Ne varlığım varsa hayvan barınaklara bağışlayın*' demiş.

Birçok uzmana göre insan kendini çıkılmazda ve "en güç-

süz" hissettiği anda intihar ediyor. Dicle Hoca'nın acısını paylaşamadığını bu acılar içinde kendini güçsüz hissettiğini düşündükçe tarifsiz bir acı yüreğimi yakıyor. Ağlayacak bir omuz bulamadı mı, yoksa ağlasa da anlatsa da anlaşılamayacağını mı düşündü?

Kadınların dünyevi acılar karşısında yalnızlık hissi sadece fiziki bir yalnızlığı, mekansal bir tek başlılığı mı tarifler? 2011 yazında kaybettiğimiz şair Didem Madak, hem kendinin hem de Dicle Hoca gibilerin "bay"lar dünyasındaki acılarının kafiyesizliğine izler düşürür;

*Kimi gün öylesine yalnızdım
Derdimi annemin fotoğrafına
anlattım.*

Annem

*Ki beyaz bir kadındır
Ölüsünü şiirle yıkadım.*

*Bir gölgeyi sevmek ne demek-
tir bilmezsiniz siz bayım*

*Öldüğü gece terliklerindeki iz-
leri okşadım.*

*Çok şey öğrendim geçen üç yıl
boyunca*

*Acının ortasında acısız olmayı,
Kalbim ucu kararmış bir tahta
kaşık gibiydi bayım.*

*Kendimin ucunu kenar mahal-
lelere taşıdım.*

Aşk diyorsunuz ya,

İşte orda durun bayım

*Islak unutulmuş bir taş bezi
gibi kalakaldım*

Kendimin ucunda

Öyle ıslak,

Öyle kötü kokan,

Yırtık ve perişan.

Tüm bu sorular cevapsız. Ama gerçek olan bir şey var ki kadınların uğradığı sistematik şiddet hem maruz kalan kadını hem de şahit olanı kanatıyor. Yalnız kalmamız birbirimize sarılmamız Dicle hocanınki gibi duyarlı yürekleri yoruyor. Dicle hocaları aramızda tutmanın yolu birarada dayanışma içinde kalarak acı-ları ortadan kaldırmak için mücadele etmek; "bay"lar dünyasında yalnızlıklarımıza ortak olmak; bizleri her gün biraz daha acıtan ataerkil dü-zenin çarkının her dişlisini pa-ramparça ederken birbirimizi unutmamak. Çünkü ağlayacak bir omuz hepimiz için elzem; çünkü gerçekten dayanılma-yacak kadar "çok acı var!"

İÇİMİZDEN HİKAYELER

Zeliha AZİRET

21

Merhabalar; İsmim Zeliha AZİRET ; 1987 yılında Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi ; Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümün' den mezun oldum. 23,5 yıl 1' nci Hava İkmal Bakım Merkezi Komutanlığı'nda çalıştıktan sonra ; 2011 yılında emekli oldum. 2012 yılından itibaren de kendime ait "AZD MÜHENDİSLİK" adında proje hizmetleri üreten bir firmam var. Bununla birlikte Elektrik Mühendisleri Odası Eskişehir Şubesi Yönetim Kurulu'nda Yazman olarak görev yapmaktayım.

Uçak Mühendisi Sayın Can EREL' den "Havacılığımızın İlk Uçan ve Uçuran Kadınları" kapsamında "İlk Kadın Uçak

Aviyonik Sistem Mühendisi" olarak davet aldığımda çok onurlandım. Ayrıca tarihe bir not düşürecek kadar meslekte deneyimlendiğimi görünce de zamanın ne kadar hızlı ilerlediğine bir kez daha tanık oldum.

Havacılık; gerçekten teknik bilginin, itinanın, deneyimin, özenin sınırlarının zorlandığı bir sektör. 1' nci Hava İkmal Bakım Merkezinde Ocak 1988 tarihinde "Uçak Aviyonik Sistem Mühendisi" olarak göreve başladığımda; ciddi anlamda bir endişe yaşadım. Çünkü; aviyonik kavramı sadece teknik literatürden aşına olduğum bir tanım, uçak ise henüz seyahat dahi etmediğim bir araçtı.

Bu dezavantajlarıma karşın, birlikte çalışma şansına sahip olduğum deneyimli sivil ve asker meslektaşlarım ve muhteşem dokümantasyon avantajlarımdı.

Sistem sorumluları olarak görevimiz; Hava Kuvvetleri bünyesindeki tüm savaş uçaklarının (uçuş) idamesini sağlamak amacıyla;

Ortaya çıkan teknik problemlerin giderilmesi,

Uçak aviyonik sistemlerle ilgili iyileştirme çalışmalarının geliştirilmesi ve koordine edilmesi,

Uçuş faaliyetleri sırasında meydana gelen uçuş kumanda, iletişim, seyrüsefer sistem

arızalarının giderilmesi amacıyla görevlendirilen ekiplere şeflik edilmesi, gibi özetlenebilirdi.

Göreve başlamamın yaklaşık 3' üncü ayında (Nisan 1988); o günlerde yeni göreve başlamış meslektaşım Vuslat YAZICI arkadaşımınla beraber iki uçağın uçuş kumanda arızası için görevlendirildik. İlk kez göreve gitmemiz sebebiyle; kurye uçağına (ki o benim ilk uçağıma binişimdir); zamanın Teknik Yönetim Başkanı ve Fabrika Müdürü bizzat yolcu etti. Fabrika müdürümüz bizi yolcu ederken "Öyle çalışacaksınız ki alnınızın terini mendile silip bana getireceksiniz ve çalışmalarınız diğer kadın mühendisler için referans olacak" dedi. Bu motivasyon ve sorumlulukla Balıkesir'e gittik.

Balıkesir'e inişimiz de ayrı bir olay oldu. Üs Komutanı bizi hemen makamına çağırdı. Çünkü kalacak yer bile problemli. Her şey doğal olarak erkeklere göre planlanmıştı. Bu sorun; Vuslat arkadaşımınla beraber General Misafirhanesi'nde kalmamızla çözümlendi.

Arıza giderme işlemleri sebebiyle yaklaşık 15 gün orada

kaldık. Bu dönem hayatımın en güzel ve en gergin dönemidir. Aramızda "alın teri" espri konusu olmuştu. Ekibimizde çok kilolu bir arkadaşımız vardı ve çalışırken aşırı terliyordu. Ona mendil uzatıp sildiriyorduk. Alın teri meselesini de böylece çözmüştük.

da ben ve kadın mühendisler bir çok kez birliklere görevlendirildik. Tesisler de zaman içerisinde kadın çalışanlara göre düzenlendi.

Yine göreve başladığım ilk aylarda atölyelerden yapılmasını talep ettiğim bir takım işler; geleneksel alışkanlıklar nedeniyle amirimin bilgilendirilmesinden sonra yapılıyor ve bu da beni ciddi anlamda rahatsız ediyordu. Yine böyle bir gün atölyeye gidip tüm arkadaşlarımla bir toplantı yapmış ve "bana mühendislik yetki ve bilgisinin üniversitem tarafından verildiğini, herhangi teknik bir kararımın onaylanması gerekmediğini" anlatmıştım. Bu konuşmadan sonra daha uyumlu çalıştık. Birlikte bir çok başarılı çalışmalara imza attık.

Havacılık; bilgi birikiminin, sürekliliğin ve mesleki disiplinin en önemli olduğu sektörlerden biridir. Belki de

en önemlisidir. Böyle bir kurum ve sektörde çalışmanın önemini her zaman hissettim. Bu sayede iş disiplininin, planlamanın, analitik düşünmenin, sebep-sonuç ilişkisini doğru kurmanın, ekip çalışmasının önemini daha da kavradım. İş hayatımın burada ve ilkeli,

The poster is for a conference titled "BİLİM SOHBETİ HAVACILIĞIMIZIN İLK 'UÇAN & UÇURAN' KADINLARI KONFERANS". It features a blue and white color scheme with a background image of an airplane runway. The text is in Turkish and includes the following information:

- BİLİM SOHBETİ**
- HAVACILIĞIMIZIN İLK "UÇAN & UÇURAN" KADINLARI**
- KONFERANS**
- Ulusal Havacılık Gelişim Sürecinde Türk Kadını**
- Uçak Mühendisi CAN EREL ve**
- Konferansta Değerli Deneyimlerini Paylaşacak Konuk Kadınlarımız**
- 07 Mart 2014**
- Saat : 17:00 - 19:00**
- Eskişehir Bilim Deney Merkezi**
- Sazova Parkı**
- 444 8 236**
- BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ**

Logos for "Bilim Deney Merkezi" and "Eskişehir Büyükşehir Belediyesi" are also present.

Çalışmalar sonunda arıza formunu kapatarak uçağı tecrübe uçuşuna gönderdik. O, ilk uçağımanın havalanışından dönüşüne kadar geçen süre hayatımın en uzun zaman dilimidir. Neyse ki uçuş başarı ile sonuçlandı. Sonraki yıllar-

tecrübeli meslektaşlarımın desteğiyle başlaması benim için büyük bir şanstı. Aynı zamanda Havacılıkta İLKLER arasında yer almanın onurunu yaşadım.

O yıllarda; mühendislik mesleğinde kadın olmak zordu. Kadın mühendis isen kendini daha fazla ispat etmek zorunda kalırdın başlarda. Daha çok çalışır, daha çok sınavdan geçerdin. Kararların belli edilmeden başka erkek meslektaşlara onaylatılırdı önceleri. Sonradan alırdın vizeyi. Öğretmenlik kadına, mühendislik erkeğe yakıştırılırdı örneğin. Endüstri mühendisliği kadına, elektrik/ inşaat mühendisliği erkeğe uyardı sanki!! Günümüzde bu düşünceler büyük ölçüde değişti. Örneğin; üniversitelerin mühendislik fakültelelerinde daha çok kadın öğrenci arkadaşlarımın olmasından ve daha donanımlı yetiştiklerini görmekten büyük mutluluk duyuyorum. Odamız komisyonları vasıtasıyla onların gelişimlerine katkı bulunabilmek amacıyla çalışmalar yapıyoruz.

Sonuç olarak; bir avuç değil, toplumun yarısı kadın. Havacılığın gelişmesinde kadınların katkılarının hatırlanmasında, başta Sayın Can EREL olmak üzere saygılarımı sunarım.

Daha bir çok İLK'lerin yaşanması dileğiyle ...

KADIN VE DOĞA

EMO Kadın Komisyonu

24

Günümüzün özel mülkiyete dayalı sınıflı toplumunda, sosyal ve ekonomik alanın örgütlenişi, kuralların koyulma şekli, var olan kuralların işletilişi ataerkil sistem algılarına göredir. Kapitalizm ve ataerkillik ikili sarmalı, insanın doğa ile olan organik bağına tamamen göz ardı etmiştir. Doğanın bir parçası olan insanın, ona hükmeden bir sahipe dönüşmesi, insan-doğa ilişkisini negatif bir niteliğe büründürmüştür.

İlk insanlar doğada hazır bulunan besinleri tüketti. Neolitik döneme kadar erkek çevredeki otçul hayvanların avcısı, kadın ise mevcut bitki, yumurta, mantar ve yumuşakçaların toplayıcısıydı. Topluluğun yiyeceğini tabiatta arayan kadın, onun büyük bir takipçisi oldu, gözlem yaptı. Topladıklarının hangisinin yenilir olduğunu, hangisinin zehirli olduğunu anladı. Kimisini tedavi amaçlı kullandı. Kimisini

zehirlerinden arındırmayı bildi. Belki de farkında olmadan ekosistemin doğal bir parçası oldu, doğayla bütünleşti, tarımsal etkinlikleri başlattı.

Başlarda erkek, sınırlı oranda bu etkinliklere katıldı, o daha çok av peşinde koşuyordu. Ancak Geç Neolitik başında erkek de tarımsal çabalarını artırmaya başladı, av esnasında kullandığı taş aletler ve edindiği fiziksel özellikler, onun tarımsal üretimde daha etkin olmasını sağladı. Önceleri topluluk üyelerine eşit dağıtılan üretim fazlası, sonraları onu üretenin (yani erkeğin) elinde kalır oldu. Toplulukta eşitlik ve hakça paylaşım bozuldu. Erkek egemen sistemin tohumları da bu zamanda atıldı.

“Sınıflı sistem ve özel mülkiyet düzeni insanın doğasına, dolayısıyla bizatihi doğanın kendisine bir tecavüzdür”

Joel Kovel

“Uygar Adam der ki: Ben Benim, Ben Efendiyim, geri kalan her şey öteki – dışarıda, altta, altımda, itaatkar. Ben sahip olurum, ben kullanırım, ben araştırırım, ben sömürürüm, ben denetlerim. önemli olan benim yaptığımdır. isteklerim maddenin var olma sebebidir. Ben benim, geri kalanıysa uygun gördüğüm şekilde kullanılacak kadınlar ve vahşi doğa.” Ursula K. Le Guin

Kadın, erkeğin hakimiyeti altında dar bir alana hapsedildi. Bu dar alanda geçen 5 bin yıllık sürede her zaman doğa ile pozitif ilişkiler içindeydi. Kendi bedeni ile doğa arasında bir özdeşlik kurulmuştu. Tıpkı kadın gibi, doğa da anaydı, toprak da. Tabii bu özdeşliğin iki taraf açısından da dezavantajları oldu. Mesela birçok kalıplaşmış eril hükümler hep "doğanın yasası" kılıfına büründü. Yine erkeğin kadın bedeni üzerindeki hakimiyeti kendini doğa üzerinde de hissettirdi. Kısacası ikisi de aynı kaderi paylaştı.

"Ekolojik kriz, doğal ve dişil olan her şeyden nefret eden 'beyaz, batılı ve eril' felsefi, teknolojik ve ölüm üreticisi sistemlerle bağlantılıdır"

Fatmagül BERKTAY

Bugün ülkemizde ve geliştirmekte olan ülkelerde kadınlarının çoğunun hala toprakla bağları sürüyor. Bitki zincirinin her aşamasında kadın var. Yani kadınlar ekiliyor, yetiştiriyor, topluyor, pişiriyor, tohumluk çıkarıyor ve yeniden ekiliyor.

Tarımsal iş bölümünde bitki toplama ve saklama işinin kadınlar tarafından yapılması tıpkı avcı-toplayıcı toplumdaki kadının rolüne benziyor. Tohumları kadınlar saklıyor, ilaçlama yöntemlerini de kadınlar daha iyi biliyor.

"Bir başka gerçek de; kadınlar, tohumu keşfeden, biteviye ıslahını sürdüren, her geçen zamanda veriminin artmasını başaranlardır. Tohum keşfinden bu yana insanlığa emanet. En çok da kadınlara."

Abdullah AYSU

Şu an şehirlerde yaşıyor olsak da bir çoğumuz kırsal kökenliyiz. Ziyaret için gittiğimiz köyümüzde, babaannemiz/anneannemiz mutlaka toprakla uğraşıyordu ve onların sürekli bir işi vardı. Yaşamlarını sürdürebilmeleri

için her daim çalışmaları gerekir. Toprak hayatlarıdır. Ya yağmuru beklerler ya güneşi, ya hasatta sevinirler ya dolu yağarsa diye endişelenirler. Ayın evrelerinin yaşamlarını etkilediğine tanık oluruz, misal "ayın yenisinde (yeniayda) ekim yapılmaz" derler, "şu zamanda ürün toplanırsa böceklenir" derler. Onların doğa ile aralarında başka bir iletişim vardır ve kadınların hayatları doğa ile kurdukları ilişkilere bağlıdır. Evin gıda

güvenliği onlardan sorulur, sandıklarında taşıdıkları tohumlarla biyolojik çeşitliliğin sürmesini sağlarlar.

Bu yüzden çevre sorunlarından ilk önce onlar etkilenirler. Tehlikeyi ilk onlar görürler, sonunda ucu hepimize dokunacak olan felaketlerin farkına daha çabuk varırlar. Tarımsal

ve hayvansal faaliyetlerin, çevre olaylarından doğrudan etkileneceklerinin bilincindedirler. Köylerine HES mi yapıyor, sularına sahip çıkarlar. Ağaçları mı kesilecek, kendilerini ağaçlar zincirlerler, iş makinalarının önüne yatarlar.

Eril güç her daim kazanmak isterken, örneğin nükleer paraya dönüştürmenin hesabını yaparken, ya da atıklarını doğaya atarak kurtulmayı beklerken doğanın sesini hiç dinlemez. Kadına uyguladığı şiddetin bir benzerini doğaya uygular. Çünkü ikisinin de hakimidir. İkisi de aynı ataerkil endüstriyel kapitalist kültür tarafından tahakküm altındadır. Tüm doğal kaynakların kullanım hakkı devletin, büyük tekellerin ve ulus ötesi şirketlerin elindedir. Kapitalist sistem, ekonomik kalkınmasını doğanın ve kadın emeğinin sömürülmesi ile sağlamaktadır.

"Tarih boyunca gıda ve tarımla ilgili bilginin yaratıcısı olan, en fakir dünya ülkelerinde hala gıdanın yüzde 80'ini üreten ve bugün biyoçeşitliliğin ve tarımsal tohumların asıl koruyucuları olan kadınlar, neoliberal ve cinsiyetçi politikalarından etkilenmektedir."

Kadınların Gıda Egemenliği Deklarasyonu

Her zaman ekosistemin bir parçası olduğunun farkında olan kadınlar özgürleştikçe bu yazgıyı değiştirecekler. Çevre ile uyumlu bir yaşamın örülebilmesi kadınların sosyal hayata katılmalarıyla mümkün olacak. Boşuna demiyoruz; Dünya yerinden oynar, kadınlar özgür olsa!

DNA'nın Karanlık Leydisi : Rosalind Franklin

Özlem ÖZMEN

27

Rosalind Elsie Franklin, DNA, virüs, kömür ve grafitin yapılarının anlaşılmasında büyük katkılarda bulunan İngiliz biyofizikçi ve kristalografçısıdır.

Rosalind Elsie Franklin 25 Temmuz 1920'de Londra'da seçkin bir Yahudi ailenin çocuğu olarak doğdu. O dönemde İngiltere'de bulunan kız okulları için de fizik ve kimya eğitimi veren nadir okullardan birinde çalışkanlığı ve bilgisiyle ön plana çıkıyordu. Rosalind, 15 yaşına geldiğinde gelecekte ne olacağıyla ilgili fikri kesinleşmişti artık: O, bir bilim kadını olmak istiyordu. Ne var ki bu duruma ilk engel olabilecek kişi babasıydı. Ba-

bası, kızının yüksekokula gitmesine karşıydı. Rosalind'in tıpkı ailesinin ve nazilerden kaçan akrabalarının yıllardır yaptığı gibi yardım kuruluşlarında çalışan bir sosyal hizmet uzmanı olmasını istiyordu.

Babasına yaptığı sonu gelmez ısrarlardan sonra Ellis Franklin, kızının Cambridge'de bulunan Newnham Koleji'ne gitmesine izin verdi. Böylece 1938 yılında Rosalind, adını bütün dünyaya duyurmasını sağlayacak buluşlara imza attığı akademik hayatına başlamış oldu. Burada fiziksel kimya öğrenimini tamamladıktan sonra 1941'de mezun oldu. Okuldan mezun olduğunda iş yaşamı onu bekliyordu. Ulu-

sal Hizmet Harekatı'na yardım amacıyla İngiliz Kömür Değerlendirme Araştırma Birliği'nde (BCURA) işe başladı. Bu dönemde, yönetimini nazilerden kaçan mültecilerin oluşturduğu BCURA'da Rosalind, Yahudi olmanın zorluklarıyla bir kez daha karşılaştı; kaçakların ve mültecilerin anılarına ve sıkıntılarına ortak oldu. Burada kömür gözenekleri ve kömürün soğurma yapısı üzerine yaptığı çalışma 1945 yılında Cambridge Üniversitesi'nden doktora unvanını almasını sağladı.

Avrupa'da II. Dünya Savaşı sona ermiş, yıkım dolu günlerin ardından bilimsel çalışmalar yeniden hız kazanmaya

başlamıştı. Rosalind Franklin, Cambridge'te geçirdiği yılların ardından geldiği Fransa'da, çok üretken üç yıl geçirdi. 1947-1950 yılları arasında Paris'te Jacques Mering ile birlikte Devlet Kimya Hizmetleri Merkez Laboratuvarı'nda X ışınları kırınımı yöntemi üzerinde çalıştı. Bu yöntemle, bir maddenin atomlarına X ışınları kullanarak bakıldığında atomların kristal yapısı görülebiliyordu. Bu çalışmaların etkisiyle, ısıtılan karbonlarda grafit oluşumundan kaynaklanan yapısal değişiklikleri araştırarak kok kömürü sanayii ve atom teknolojisi açısından değerli bulgular elde etti.

Fransız kültüründen bir hayli etkilenmiş olan Rosalind, eşitlikçi bir ilke benimseyen Fransız kültürünü muhafazakar ve emperyalist İngiliz kültürüne tercih ediyordu. Buradan hiç ayrılmayı düşünmemesine rağmen ailesinin ve özellikle Dorothy Hodgkin'in yoğun ısrarı üzerine 1951'de tekrar İngiltere'ye geri döndü. Londra'da Kings Koleji'ne bağlı laboratuvarlarda John Randall'la birlikte çalışmaya başladı. Burada, ileride Nobel Ödülü alacak Maurice Wilkins ile tanıştı. John Randall, Franklin'e DNA üzerinde çalışmasını söylemişti. Genç bilim kadını, burada Fransa'da öğrendiği X ışınları kırınım yöntemini kullanarak DNA'nın yoğunluğunu, sarmal biçimini ve başka önemli özelliklerini saptadı. 1951'den 1953'e dek süren çalışmaları sırasında

Rosalind Franklin'in konumu erkek meslektaşlarının yanında sönük kalmıştı. O dönemde bilim kadınlarının çok fazla ön plana çıkmaması önemli ölçüde erkeklerin kadınlara önyargıyla bakmasından kaynaklanıyordu.

Rosalind, 1953 şubatında araştırmalarını tamamladı ve Birkbeck Koleji'ne transfer olma kararı aldı. Hemen ardından MRC Biyofizik Ünitesi, Rosalind'in çalışmalarını da içeren pek çok DNA araştırma raporunu Francis Crick'e vermeyi uygun buldu. 28 Şubat 1953'te Francis Crick ve James Watson yaşamın sırrını keşfettiklerini açıkladılar ve aynı yılın Nisan ayında DNA'nın çift sarmal yapısını açıklayan araştırmalarını kamuoyuna duyurdular. Ne yazık ki bu keşiflerini yapmalarını mümkün kılan Rosalind Franklin'e ve O'nun çektiği fotoğraflara atıfta bulunma ihtiyacı duymadılar. Makalelerinde sadece dipnot olarak "Franklin ve Wilkins'in yayınlanmayan katkılarından gelen genel bilginin teşvikiyle" şeklinde bir ifadeye yer verdiler.

1956 yılının yaz aylarında Rosalind Franklin kanser olduğunu öğrendi. İki yıldan kısa bir sürede 16 Nisan 1958'de henüz 37 yaşındayken yaşama gözlerini yumdu. Rosalind Franklin'in ölümünden 4 yıl sonra Watson ve Crick, DNA'nın yapısını çözdükleri için 1962'te Fizyoloji ve Tıp Nobel ödülünü aldılar. Wilkins ise DNA kırınım çalışmalarını

başlattığı için bu ödüle dahil edildi. Nobel konuşmalarında Watson ve Crick, Rosalind Franklin'den bahsetmezken, Wilkins, Franklin'e teşekkür etti. Franklin ölmüş olmasaydı, Wilkins yerine Nobel ödülüne dahil edilebileceği düşünülse de Franklin'in ismi hep ikinci planda bırakıldı. DNA'nın ikili sarmal yapısı hakkında Rosalind'in katkılarının görmezden gelinmesi halen tartışılmaktadır.

Watson, 1968'de İkili Sarmal kitabında DNA araştırmaları sürecinde yaşanan günlük olaylardan ve Rosalind'den de bahseder. Kitabında Rosalind'i "araştırma bilgilerini-sonuçlarını paylaşmayan, kışkıracı ve korkunç" biri olarak tasvir eder. Oysa ki aynı kitabın son söz kısmında James Watson, Rosalind Franklin hakkında aynen şu şekilde bahsetmektedir :

"...İkimizde Rosy'nin kişisel dürüstlüğünü ve soyluluğunu kabul ediyor ve akıllı bir kadının, kadınları ciddi düşünce işlerinin dışında bir eğlence aracı olarak gören bir bilim dünyasına kabul edilebilmek için verdiği mücadeleleri yıllar sonra da olsa kavrayabiliyoruz. Rosalind'in örnek cesareti ve sağlamlılığı, kurtuluşu olmayacak derecede hasta olduğunu bildiği halde şikayet etmeyip ölümünden birkaç hafta öncesine kadar olağanüstü çalışmasını sürdürmesiyle hepimizi duygulandırdı." (İkili Sarmal-James D.Watson / TÜBİTAK Yayınları)

ŞANTİYEDE KADIN

Derleyen: **Ruhşen KARDAŞ**

Selma EROĞLU' nun bir sunumundan özetlenmiştir.

Mühendislik çalışma yaşamında erkek işi olarak nitelenen mesleklerden biri... Bu yüzden ilk olarak iş ilanlarındaki ayrımcılık çıkıyor karşımıza. Doğrudan 'bay' eleman aranıyor veya dolaylı olarak 'askerliğini yapmış' eleman aranıyor ilanlarıyla karşılaşıyoruz, sıklıkla... Yine de inatla o işlere başvuruyoruz; ancak ne aranıyoruz ne de özgeçmişimiz değerlendirmeye alınıyor. Mezuniyetten sonra fabrikada çalışma hevesiyle bir firmaya başvurmuştum, ama kadın olduğum için var-diya sistemine dayanamaya-çağımı, gecenin bir yarısı benim güvenliğimi sağlayamayacaklarını düşündükleri için kibarca reddedilmiştim.

Bir şekilde iş ilanı engelini aşılıp, iş görüşmesine çağrıldığında ise; "Neden

mühendis oldunuz? Fiziksel işleri becerebilir misiniz? Satış ve pazarlamayı düşünür müsünüz? Evlenmeyi ve çocuk sahibi olmayı düşünüyor musunuz?" gibi pek çok soruyla karşılaştım. Aslında mesleğe dair sorular sorsa da bir şeyler bildiğimi anlatsam istiyorsunuz ama maalesef konuşmanın yönünü siz belirleyemiyorsunuz...

Tüm bu engelleri aşılıp çalışma yaşamına dahil olduğunuzda da sorunlar bitmiyor... Genelde kadın eleman geçici personel gibi görülüyor ve mesleki eğitimlerden yararlanamıyor. Terfi etme konusunda da öncelik erkeklere veriliyor. İlk işimde benden daha az bilgisi olan erkek meslektaşımın yarısı kadar maaş aldığımı öğrendiğimde kendimi kötü hissetmiştim. Hemen patrona koşup ma-

aşıma zam istemişim, o da onun statüsünün farklı olduğunu söylemişti. Sonrasında hemen iş aramaya başladığımı hatırlıyorum.

İşyerlerinde özellikle kadınlar cinsel tacize, yıldırmaya daha çok maruz kalıyor. Kadın olduğun için not tutma, telefonlara bakma, hatta çay getirip ikram etme gibi konular senden bekleniyor. İş yaşamı dışındaki ev işleri, çocuk ve yaşlı bakımı gibi hizmetleri de evde üstlendiğimizden yeterince dinlenemiyoruz.

İş yerinde sıklıkla yaşadığım sorunların başında önyargılar var. "Çok gençsiniz, inisiyatif alabilir misiniz? Kadınlar genelde duygusaldır objektif olabilir misiniz? Hiç sahaya çıktınız mı? Erkek işçileri yönetebilir misiniz?" gibi sorularla gittiğim, her şantiyede karşılaştım. Bu ön

yargıları yıkmak için, her seferinde kendimi ispat etmek ve erkek meslektaşlarımdan 2 kat fazla çalışmak zorunda kaldım.

Şantiyelerin özgül koşulları da kadınlara göre düzenlenmiyor. Mesela bedeninize uygun kişisel güvenlik ekipmanı bulamazsınız. 38 numara şantiye ayakkabısı için 4 ay beklediğim oluyor. Şimdi şöyle bir prensip geliştirdim, şantiyeden ayrılırken kişisel güvenlik ekipmanımı da yanımda götürüyorum. Çoğu şantiyede kadınlar tuvaleti olmaz veya çok uzaktadır. Var olan tuvaletlerde ise temizlik maddeleri bulunmaz, erkekler girmesin diye kilitlenir, anahtarla gezersiniz. Anahtar almayı her seferinde unuttur kapıdan geri dönerim. Şantiye ofisleri, yemekhane çok tozlu ve soğuktur, sık sık hasta olursunuz. Hastalık izni alınca da kötü eleman olursunuz. Anne iseniz çocuğunuzu veya bebeğinizi işe getirme şansınız yoktur. O şantiyede çok fazla kadın çalışsa da çocuk bakım hizmeti diye bir hizmet verilmez.

Şantiyelerde; erkek erkeğe yapılan muhabbetleri ve küfürlü konuşmayı engelleniz nedeniyle fazlaca sevilmezsiniz. Sık sık 'ben olsam şantiyede kadın mühendis çalıştırmam' cümlesini duyarsınız. Sürekli 'bir kek yapıp getirmediğiniz' esprileri ile karşılaşılırsınız. Genelde pantolon giyersiniz, etek giydiğinizde özel bir durum olup olmadığı sıkça sorulur. Öğle yemeği vaktinde işçi koridorlarından geçemezsiniz, sürekli bir çift göz sizi izler. Kafanızı önünüze eğip geçmeye çalışırsınız. Bir keresinde iş başvurusu için gelen bir arkadaşla görüşmemiz olumlu geçmesine rağmen, ertesi gün arayıp işe gelemeyeceğini söylemişti. Ben de herhalde başka bir iş

buldu diye düşünüp çok ısrar etmemiştim. Bir zaman sonra başka bir yerde karşılaştığımızda anlattı. İş görüşmesi ertesinde çıkarken erkek işçilerin sözlü ve fiziki tacizine maruz kalmış ve böyle bir ortamda çalışamayacağına karar vermiş...

Şantiyede çalışırken, yaptığınız her hatanın belirgin bir şekilde görüleceği kadar göz önünde oluyorsunuz. Yaptığınız hatalardan genellemeye gidilir ve 'kadın mühendisler böyledir işte' denilir. Sizden önce bir kadın mühendis firmayı zor durumda bırakmışsa, genel olarak kadın mühendislerle çalışılmaz. Eğer eşinizle birlikte çalışıyorsanız, işten çıkarılmada gözden çıkarılan ilk siz olursunuz...

Anıtkabir şantiyesinin başmühendisi Sabiha Rifat Gürayman

ADA LOVELACE?

Çeviri ve Derleme: Ruhsar KAZAK

31

Şair George Gordon (Lord Byron) ve matematik sever karısı Annabella Milbanke'nin kısa ve fırtınalı evliliklerinin tek çocuğu olarak 1815 yılında dünyaya gelen Ada Gordon ömrü boyunca (halen) Ada Lovelace olarak adlandırılmıştır.

Babasının havai mizacını miras almasından korkan anesi tarafından bilim, mantık ve matematiğin hâkim olduğu sıkı bir eğitimden geçirilmiştir. Ada çocukluğundan itibaren makinelere ilgi duymuş, hayali tekneler, uçan buharlı makineler gibi Sanayi Devrimi zamanında bilimsel dergileri dolduran yeni buluşlar ile ilgilenmiştir.

19 yaşında bir aristokrat olan William King ile evlenmiş, 1838 yılında King, Lovelace kontu yapıldığında karısı Lady Ada King de Lovelace kontesi

unvanını almıştır. Biraz yanlış da olsa genellikle Ada Lovelance olarak adlandırılmıştır. Üç çocuğu olmuştur.

Lovelace 1933'te akıl hocası, bilim kadını ve bilge kişi Mary Sommerville tarafından Lucasian(*) Matematik Profesörü Charles Babbage ile tanıştırılmıştır. Tanıştıklarında Charles Babbage ebedi hayali olan dev saat mekanizmalı hesap makineleri ile ilgili tamamlanmamış planları ile çoktan dikkate değer bir ün kazanmıştı. Charles Babbage ve Ada Lovelace'ın her ikisinin de alışılmamış kişilikleri vardı, yakınlaştılar ve ömür boyu dost oldular. Babbage onu "O büyücü, büyülü tılsımını bilimin en soyut tarafına attı ve birkaç erkek aydının uygulayabileceği bir kuvvet ile kavradı" diyerek, bir diğer

deyişle "Sayıların Büyücüsü" olarak tanımlamıştır.

Analitik Makine

Babbage'ın Analitik Makine diye adlandırdığı, ayrıntılı, delikli kartlı işletim sistemli, Diferans Motorunun dişliler eklenerek birleştirildiği, müt-hiş karmaşık dokuma makinesi Lovelace'nin son derece ilgisini çekti. Bu makine hiçbir zaman imal edilemedi ancak tasarımı modern bilgisayarların temeli oldu.

Ada Lovelace, 1872 de İtalyan Matematikçi Luigi Menabrea'nın Analitik Makine hakkında kısa bir makalesini İngiltere de basılmak üzere çevirdi. Babbage'ın makaleyi geliştirmesini istemesini o makinenin çok iyi olduğuna yorumladı. Sonuçta makale orijinalinin üç katı uzunlukta, müzik yapılması ve sembol-

lerin elle işlenmesi dâhil makinenin potansiyel kullanımları hakkında geleceği gören şaşırtıcı öngörülerin yanı sıra çeşitli erken programları da içeriyordu. Babbage ve asistanlarının daha önce bu makine için taslak programlar hazırlamış olmalarına rağmen, Lovelace 'nin hazırladığı çok daha ayrıntılı ve eksiksizdir ve bu konuda, bu kapsamda ilktir. Bu sebeplerle Ada "ilk bilgisayar programcısı" olarak adlandırılır. Lovelace'ın bu hesaplama makinesi ile bağlantılı açıklamaları hazırlamak için ortaya koyduğu kendine özgü yüksek kapasitesi ve matematiksel gücü Babbage tarafından da kabul edilmiştir.

Ada Lovelance 36 yaşında kanserden öldükten birkaç yıl sonra "Analitik Makine Taslağı" çevirmenden notlarla basılmıştır.

Lovelance'nin notları 1940'larda Alan Turing'in ilk modern bilgisayarlar hakkında çalışmasına ilham veren kritik belgelerden birisi olana kadar Analitik Makine bir hayal olarak kalmıştır.

1970'lerde yazılan bir bilgisayar programına onun adı onuruna "ada" ismi verilmiştir. Ada'nın aykırı potansiyeli, teknoloji için hayalleri ve tutkuları onu teknolojideki modern kadınlar için güçlü bir sembol haline getirmiştir.

Ada Lovelace Günü

Ada Lovelace Günü'ne ilham kaynağı, Psikolog Penelope Lockwood'un bir çalışmasıdır. Lockwood "erkeklerin erkek rol modellere ihtiyaç duymalarından çok kadınların kadın rol modellere ihtiyaçları vardır, kadınlara etraflarındaki başarılı kadın örneklerini tanıtip, bu başarı düzeyinin ulaşılamaz olmadığını göstermek geleneksel cinsiyet engellerini aşmanın yoludur" demiştir.

Ada Lovelace Günü 2009 yılında İngiliz sosyal medya sitesi Pledgebank'ta yayınlanan bir çağrı ile başlatıldı. Teknolojide kadın adlı blog 24 Mart'ta yaklaşık 2 bin kişi ta-

rafından beğenildi. Gün, blok gönderileri, gazete sütunları ve hatta Sydney Padua (1)'nin web karikatürü ile şaşırtıcı bir başarı kazandı. The Guardian, The Telegraph, the BBC and Computer Weekly'nin de arasında olduğu medya Ada Lovelace Günü'ne coşku ile sarıldı.

2010 yılında beğendikleri kadınlar hakkında yazan 2 binin üzerinde kişi oldu. Maggie Philbin (2)'in açılış konuşması ile ilk resmi çalışma başlatıldı.

Amacı

Ada Lovelace gününün amacı bilim, teknoloji, Mühendislik ve matematikte kadın profilini yükseltmektir. Bunu, genç kızlara, kadınlara, ailelere, öğretmenlere rol modelleri tanıtarak yapmaktır.

Uluslararası Ada Lovelace günü bu yıl 14 Ekim 2014 tarihinde kutlanmıştır. Daha detaylı bilgi ve sosyal medya üzerinden katkı koymak isterseniz aşağıdaki adresi ziyaret ediniz. <http://findingada.com/>

(*) *Lucasian Professor of Mathematics (Lucasian Matematik Profesörü) : İngiltere Cambridge Üniversitesi'nde 1663 yılında üniversite yöneticilerinden Henry Lucas tarafından başlatılan dünyanın en saygın akademik unvanlarından birisidir.*

(1) *Sydney Padua Thrilling Adventures of Lovelace and Babbage*

(2) *Radyo ve TV için bilim, tıp ve teknoloji programları yapan yapımcı*

BİR “ÇİRKİN ÖRDEK YAVRUSU”

Emel Akpınar

“Sessiz çığlıklarını peşine takarak gizlice kaçan” bir kadın tanıdım. Nasıl, hangi tesadüfle hayatıma girdiğini hatırlamıyorum bile şimdi. Kasetlerin henüz raflardan kalkmadığı, hatta CD alabilmenin bir sosyal statü ifadesi olduğu zamanlardı. Belki -bilinçsizce- ilginç gelmişti “Kırmızı Leke” ismi, belki de albüm kapağında elinde flütüyle duran kadının o duruşu etkilemişti beni...

Nasıl bir leke olabilirdi ki bu “kırmızı”? Kanlı olabilirdi örneğin ya da yasak bir elmanın kırmızısı... Hem davetkâr, hem doğurgandı; kesinlikle kadınsı olmalıydı. Peki neden kirliydi? Birileri elinde kalan kiri mi silmişti yoksa habire... İyi de hem kirlerini üzerimize silecekler, hem de bizi “lekeli” mi kılacaklardı! Kendi vicdan-

larını temizlemek için bizi mi kirleteceklerdi!

Genç bir kadının, üstelik de kendi müziğiyle, buna isyan

etmesi umut vericiydi. Tabi o günlerde devletimiz henüz “en az üç çocuk” talebinde bulunmamıştı. Hamilelik testi yaptırılanlar fişlenmediği gibi doğum kontrol ilaçlarına erişim de kısıtlanmıyordu. Kürtaj ise bazı üniversitelerde İngilizce

derslerinde “münazara konusu” olarak telaffuz edilmekteydi. Kadının bedeni tarihin her döneminde toplulukların “namusu” olarak görülmüştür. Ancak o günlerde henüz “devlet eliyle” sistematik bir kısıtla alınmamıştı. Ama belki Banu Akın bütün bu olacakları önceden görmüş gibiydi...

Kaseti dinlemeye başladığımda henüz bir “feminist” değildim. Daha doğrusu kendimi bu şekilde tanımlayacak kadar düşünmemiştim kadın kimliğim üzerine. Yine de çok aşınaydı “Oya”nın doğumundaki “kız mı doğdu” sessizliği... Hepimiz biliriz, erkek olsaydık daha çok sevinecek birileri olduğunu hayatımızda.

Henüz bir iş hayatım yoktu. Aslında bir aşk hayatımda yoktu. Bilmezdim büroyu sü-

33

pürdükten sonra ilk iş aşkıma fakslamayı... Oysa ne çok mesai yapıyorduk kadınlar olarak yüzyıllardan beri... "Ucuz iş gücü" olarak sömürülen emeğimiz, eve gelince "beleş iş gücü"ne dönüşüyordu.

Su gibiydi yaşamlarımız... Su gibi duru ve erkeklerin kirli elleriyle bulandırılmaya müsait... Suların sırlarına ermek zordu, suların kendi için bile... Zamanla dönüşen kimliğimiz, benliğimiz ve sevgilerimizle temiz kalacaktık; kadınlığımızı tanıdıkça.

Sessiz çılgınlığımızı peşimize takarak gizlice gitmek istedik. Bunalmıştık hiç bir şey demeden ne çok şey söyleyen bu mahalle baskısından. Babamız biraz para verseydi özgürlük alırdık, kendimiz çalışıp kazanmak zorunda kaldık.

Çoğumuz "çirkin ördek yavrusu" olmaktan mustarıptık. (Neye ve kime göre?) Güzel olmazsak masayı tutan demir görevini ifa etmeye mahkûm edilmiştik toplum tarafından. Hem zaten feministsek de kesin çirkindik! Ve fakat bu toplum da ne kadar ikiye bölünmüştü ki, çirkin deyip aşağıladığı kadınlar sayesinde ayakta kaldığını itiraf edebiliyordu. Çünkü her zaman her yerde masayı tutacak bir demire ihtiyaç vardı. Oysa -basit bir fizik kuralı olarak düşünürsek- masanın her bacağı üzerine düşen görevi yaparsa, masa da kendi doğası içinde ayakta durabilirdi. Ve ne aşağılıktı ki bu toplum, güzel olmak zorunda hissetmemizi sağlayarak bedenimizi sömürmenin kolay yolunu bulmuştu.

Ve nihayetinde "erkeğim ben, her şeyi bilirim" diyen kendinden emin bir erkek sesi... Bütün bir "kaset" (daha o zaman "albüm" terimi pek kullanılır değildi) boyunca duru ve sakin sesiyle sözünü söyleyen bir kadının ardında, Vedat Sakman adeta kadınları görmezden gelen o "müthiş" eril özgüven ile dalga geçiyordu... Belki de bu hemcinslerine yapılmış bir özeleştirici davetiydi, kim bilir...

...ve belki dünyanın bir köşesinde yine bir kadın sokak ortasında dövülmekte, bir başkası tecavüze uğramakta, diğeri aile meclisinden çıkan kararlar intihara zorlanmaktaydı...

BANU AKIN KİMDİR?

"1970'te İstanbul'da doğdum. Enis Akın, ağabeyim. Şair. Dört yaşındayken babamı kaybettim. Üvey babam var. Ailenin üç kuşak kadını ayrı yaşıyoruz. Anneannem, annem ve ben... Çemberlitaş Kız Lisesi mezunuyum. Müzikle ilgili her şey, 1989'da, İTÜ Devlet Konservatuvarı'na girmemle başladı. İTÜ'deyken Müjdat Gezen'in okulunu kazandım. İTÜ'de kayıt dondurdum. İki yıl şan- opera eğitimi aldım. Daha sonra derslerim çakışınca İTÜ'ye geri döndüm ve bitirdim. Üniversite yıllarımda ve sonrasında bir takım barlarda, şarkıcıların arkasında, çocuk oyunlarında müzik yaptım. Bir sürü grubum oldu. Bu gruplarla yurtiçinde, yurtdışında konserler verdim. Sonra da kendi solo albümümü yapmak istedim."

(Tüm eserlerin söz ve bestesi Banu Akın'a aittir)

Kırmızı Leke

Oya

Suların Sırları

Bu Evden Kaçıyorum

Aşkımı Fakslarım

Yarını Dinle

Şaşkın

Zaman

Çirkin Ördek Yavrusu

Yapım : Ada Müzik

Müzik Direktörü : Vedat Sakman

Beste ve Sözler : Banu Akın

Davul : Volkan Öktem

Bas : İsmail Soyberk

Elektrik Gitar : Cihat Akyıldız

Vokal & Geri Vokaller : Banu Akın

Akustik Gitar : Cem Yarkın

Stüdyo : Ada

http://adamusic.com.tr/album/211/137/kirmizi_leke/AnaSayfa

(13.08.199 tarihinde Hürriyet Gazetesi'nde yayımlanan röportajından)

KADINLARIN RUH ACILARI ÜZERİNE (KEVSER RUHİ KİMDİR)

Nagehan ABACILAR

35

Birinci baskısı Nisan 2014'te yapılan öykü kitabı "Kadınların Ruh Acıları" üç editör tarafından yayına hazırlanmış. Hülya Soyşekerici, Mine Ömer ve Gültekin Emre'nin derlediği bu kitap Nezh-Er yayınları arasında yer alıyor. Gültekin Emre, kitabın arka kapağında şu sözlerle tanımlıyor yapılan bu ortak çalışmayı:

"Kadınların acıyan ruhlarının öyküleri. Erkekler tarafından durmadan yaralanan kadınların ruh acıları. Aşağılanan, horlanan, dövülen, hakarete uğrayan, sakat bırakılan... Kadınların iç dünyalarında

nasıl fırtınalar estiğini kim bilebilir ki? Aile içi şiddetin horon teptiği, cinsel istismarın kol gezdiği, geleneklerin param parça edildiği kadınların yaşamlarının, geleceklerinin nasıl karartıldığını en iyi kadınlar anlar. Ülkemizde gündemden hiç düşmeyen bu hassas ve özel konuyu 32 kadın yazar öyküleştirdi. Farklı bakış açılarıyla, değişik kurgu ve anlatımla bu yürek paralayıcı yaşamlarını öykülerle deşmeye çalıştılar, yazının yalan olmadığını göstermek için. Pek çoğu yaşanmış olaylardan, gazetelere yansıyan acı haberlerden, derinlikli gözlemlerden oluşturulan bu

öyküler kadınların ruh acılarını dindirmeye yetmeyecek elbette, ama onların kahrolası alinyazılarına ayna tutacak. Ülkemizdeki çarpık sosyal yaşamın, eğitimdeki eksikliklerin, devlet kurumlarının konuya önem vermemelerinin sonucu kadınlar durmadan yaralanıyor, dövülüyor, cinsel tacize uğruyor, hatta herkesin gözü önünde öldürülüyor. Elinizde tuttuğunuz kitapta yer alan öykülerin bu çok önemli konuya dikkat çekeceğine, ilgi odağı olacağına, sorunlara eğilici bir gündem yaratacağına inanıyoruz. İstismara uğrayan kadın bedeninin, dünyasının düşle gerçek arasında

salınıp duran öyküleri.”

Kitapta öyküleriyle yer alan 32 yazarın isimleri şöyle: Ayla Kutlu, Sennur Sezer, Erendiz Atasü, Zeynep Avcı, Feyza Hepçilingirler, Semra Aktunç, Zeynep Aliye, Arife Kalender, Nurhayat Bezgin, Sezer Ateş Ayvaz, Zerrin Koç, Ayşe Sarısayın, Jale Sancak, Berat Alanyalı, Kevser Ruhi, Serap Gökalp, Nalan Barbarosoğlu, Mine Ömer, Betül Tarıman, Reyhan Yıldırım, Fatma Akilhoca, Müge İplikçi, Nilüfer Açıkalin, Mine Söğüt, Ayşegül Çelik, Feryal Tilmaç, Menekşe Toprak, Süreyya Köle, Ayşe Akaltun, Sibel Öz, Arzu Alkan Ateş ve Pelin Buzluk.

Kitabın editörlerinden Hülya Soyşekerci de şu cümlelerle tanıtıyor “Kadınların Ruh Acıları”nı:

“Işığını yitiren, durmadan susan ve hiç söyleyemeyen bir kız çocuğu vardır pek çok kadının içinde. Masalları, sesleri ve harfleri sonsuz bir gecede kaybolan küçük kız çocukları... Hayalleri soldurulmuş, yarınları bitirilmiş, ruhu hoyrat dokunuşlarla yaralanmış... Şiddetin, tacizin her türlüşünün, bedenini titretip sarstığı, ruhunun derinliklerini sızlatıp için için kanattığı kadınlar... Ve o kadınların ka-

panmayan yaraları, bitmeyen acıları... Her birinin ayrı bir öyküsü var.”

Belli bir konuda farklı yazarların çalışmalarıyla oluşturulmuş eserlerin belki de tek sakıncası, çok önemli ve çarpıcı olması gereken konunun fazla tekrarlanmasından kaynaklanan okurda yarattı-

Ayla Kutlu-Sennur Sezer-Erendiz Atasü-Zeynep Avcı
Feyza Hepçilingirler-Semra Aktunç-Zeynep Aliye
Arife Kalender-Nurhayat Bezgin-Sezer Ateş Ayvaz
Zerrin Koç-Ayşe Sarısayın-Jale Sancak-Berat Alanyalı
Kevser Ruhi-Serap Gökalp-Nalan Barbarosoğlu-Mine Ömer
Betül Tarıman-Reyhan Yıldırım-Fatma Akilhoca-Müge İplikçi
Nilüfer Açıkalin-Mine Söğüt-Ayşegül Çelik-Feryal Tilmaç
Menekşe Toprak-Süreyya Köle-Ayşe Akaltun-Sibel Öz
Arzu Alkan Ateş-Pelin Buzluk

Derleyenler
Hülya Soyşekerci - Mine Ömer - Gültekin Emre

ğı kayıtsızlaşma... Ve bunun sonucunda dikkat çekilmek istenen konunun sıradanlaşmaya doğru gitme tehlikesi... Kitabı okuyup da kapağı kapattığınızda karamsar ve umutsuz bir dünyanın içinde yaşamakta olduğumuz düşüncesi bir kez daha pekişmiş olu-

yor. Öykülerin her biri değerli kalemlerden çıkma. Ancak az önce sözünü ettiğimiz tekrar ve bundan kaynaklanan sıradanlaşma, okurda yaratması istenen/beklenen duyguda belli ölçüde aşınmaya neden oluyor.

Okur, bütün kötülüklerin, bütün ruh acılarının yanı sıra bir ümit ışığı da görmek, hiç değilse tünelin ucunda aydınlığın bir nebze de olsa uzakta olmadığını hissetmek istiyor. Kadınların Ruh Acıları okura gerçek bir ayna tutuyor ve şiddetin, tacizin kadın ruhunda nedenli onulmaz yaralar açtığını anlatıyor. Bu iç karartıcı konunun daha “ümitvar” şekilde anlatılması beklenemezdi elbette. Kadınların ruh acılarının taciz ve tecavüz üzerinden anlatılmış olması, başka ruh acılarını da tanıyıp bilmek isteyenlerde eksiklik duygusu yaratıyor. Kitabın oluşturulma amacının “tacize uğrayan kadınların ruh acılarının psikolojik açıdan anlatılması” olunca sonu umuda bağlanan öyküler beklememek gerekiyor.

Kadınların Ruh Acıları kitabını okuduktan sonra bu ruh acılarının yanı sıra kadın sorununu farklı açılardan ele alan örneklerin de çoğalmasını diliyoruz.

Kevser RUHİ kimdir?

Balıkesir'in Gönen İlçesi'nde doğdum. İlk ve Orta Okulu Gönen'de okudum. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarını bir kasabada yaşamının bambaşka bir lezzeti olduğuna inanır, bunu şans kabul ederim. Liseyi parasız yatılı olarak Tekirdağ Öğretmen Okulu'nda bitirdim. Parasız yatılı okumak da hayatımın ikinci büyük şansıdır. Hacettepe Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü 1984 mezunuyum. 1995 yılında başladığım İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ndeki öğrenimime özel nedenlerle devam edemedim. Kaybımdır. Hukuk camiasının da kaybı olsun...

İlk öykü kitabım Kehribar Kadınlar (Alkım Yayınevi-2004), Kocaeli Yüksek Öğrenim Derneği tarafından Naci Girginsoy anısına ilk kitaplar arasında düzenlenen Öykü Yarışmasında "Seçici Kurul Özel Ödülü" aldı. (2004)

İkinci öykü kitabım Saçları Deli Çoruh'tur. (Gürer Yayınevi- Mayıs 2009)

Saçları Deli Çoruh, kitaplaşmadan önce henüz dosya halindeyken katıldığı iki öykü yarışmasında birincilik almıştı. Birgün Gazetesi'nin düzenlediği 2009 Reha Mağden Öykü Yarışması ve Çukurova Edebiyatçılar Derneği'nin düzenlediği 2009 Orhan Kemal Öykü Yarışması birinciliği. Sonuçların gazetede duyurulma-

sının ardından Reha Mağden Öykü Yarışması'nın altı kişilik seçici kurulunda yer aldığı belirtilen isimlerden dördüne yarışmaya katılan dosyaların gönderilmediğini ve dosyaları kimin ya da kimlerin değerlendirdiği konusunda edebiyat çevrelerinde soru işaretleri oluştuğunu öğrendim. Yarışmayı düzenleyenlerin günlerce konu hakkında herhangi bir açıklama yapmamaları üzerine, dosyamın değer görüldüğü birincilik ödülünü, edebiyata gölge düşürmemek adına (kişisel olarak da öykülerim ve ismim üzerinde herhangi bir şüpheye tahammülüm olmadığından) geri çevirdim.

Orhan Kemal Öykü Yarışması'nda kazandığım birincilik ödülünün ise yarışma

sonuçlarının açıklanmasından kırk gün sonra ve ödül töreninin yapılmasından 12 gün sonra, kabul edilemeyecek birtakım gerekçeler ileri sürülerek iptal edildiği duyuruldu. İki haftalık bir zaman diliminde "Saçları Deli Çoruh" ile ilgili yaşadığım bu iki anlaşılmaz örnekten sonra yine de erdem saydığımız bütün değerlerin alt üst olduğu günümüzde üzerimize karabulut gibi çöken sığığın ve kirlenmenin edebiyatı ele geçirmeye gücü yetmeyeceğine olan inancımı korumaktayım. Edebiyat iyi de çevresi kötü mü demeli şimdi?

Üçüncü kitabım 11-15 yaş arası çocuklara yönelik "Renkli Türkçe Sinemaskop" (Koza

Yayınları-2011) ismini taşıyor.

Dördüncü kitabım yine çocuklara yönelik bir öykü kitabı. Koza yayınlarından çıktı. "Renklerin Oyunu" ismi...

Yeni kitabım bir çocuk romanı yine. Önümüzdeki günlerde yayımlanacak. Cengiz Aytmatov'un hayatını anlatan bir kitap olacak bu. Biyografik anlatı da diyebiliriz. "Beyaz Gemi Gelir mi Sence"

Öykülerim ve yazılarımın yer aldığı ortak kitaplar şunlar:

Kadın Öykülerinde Karadeniz (Sel Yayıncılık-2009)
Kadından Sakıncalı-Sakıncalı Kadın Öyküleri Antolojisi (Şe-

nocak Yayınları 2009)

Japon Şemsiyeleri (Kurgu Yayınevi 2010)

Geçmiş Silinen Kentler (Cumhuriyet Kitapları 2011)

Aynaya Gülerek Bak (Çocuk Vakfı Yayınları 2011)

Kıyıya Vuran Öyküler (Ürün Yayınları 2011)

Kadın Öykülerinde Doğu (Sel Yayıncılık- 2011)

Kadınların Ruh Acıları (Nezih-Er yayınları 2014)

Ankara'da yaşıyorum. Macahel Dergisi ile Türkçe ve Gürcüce iki dilde yayımlanan Pirosmeni Dergisinin editörlüğüm.

Söz KESMEK Kına YAKMAK Nikah KIYMAK

EMO İzmir Şube Kadın Komisyonu

39

Yazılı tarihin başlangıcından bu yana resmi tarih anlatılarının konusu savaşlar, antlaşmalar, devletler; öznesi ise erkektir. Bu anlatı içinde kadınlar yoktur veya marjinal temsillerle (cadı, fettan, histerik vs.) yer alır. Oysa toplumsal yaşamın sürebilmesi için harcanan emeğin çoğu kadınlara aittir. Ataerkil sistem, kadınları baskı ile kontrol altında tutarak, kadınların kendi yaşamlarına ilişkin özgürce karar almalarını, hatta en temel insan hakkı olan yaşam hakkını elinden alarak varlığını sürdürüyor. Aileyi kutsallaştırmak kadınları ev içi alanla sınırlamaya zorlar. Kadınların

ev içinde harcadığı emek doğal görevleri olarak görülerek değersizleştiriliyor ve adeta sömürülüyor. Aile üyelerinin bakım sorumluluğunu yaşam boyu üstlenmeleri bekleniyor. Toplumsal cinsiyet normları anneliği yüceltirken, kadının anne ve eş kimlikleri dışında bağımsız özneler olabilmemesini engelliyor.

Kadınlar eşit haklar ve özgürlüklerini elde edebilmek için iki yüz yıldır mücadele ediyor. Ülkemizde de dünyadaki kadın hareketine paralel olarak Cumhuriyet öncesinde başlayan kadın mücadelesi bugün de artarak devam ediyor. Kadınlar dergi, gazete ve

kitaplar yayımlayarak; konferanslar, atölyeler, çalıştaylar düzenleyerek; örgütler kurarak; cinsiyet ayrımcılığına, şiddetin ve özgürlüklerinin kısıtlanmasına karşı dayanışma ve eylemlilikler geliştirdiler.

İzmir'de kurulu Kadın Yazarlar Derneği, yazı atölyeleri, kitap projeleri ve süreli yayınlarıyla kadın mücadelesi içinde yer alan bağımsız bir örgüt. Geçen yıl Kadın ve Aile/Evlilik konusunda bir kitap projesi gerçekleştirdiler. Proje kapsamında bir araya gelen kadınlar; kendi kadınlık durumları, kutsal aile, mahremiyet, encest, zorunlu evlilikler konularında tartışmalar yürüttüler.

Tartışmalar sırasında günlük dilde sıkça kullanılan üç deyim ne denli şiddet içerdiğinin farkına varmışlar:

Söz KESMEK Kına YAKMAK
Nikah KIYMAK.

Kırk bir kadının yazdığı öykülerden oluşan kitabın adı böylece belirlenmiş. Kadınlar, mahremiyet kavramının yaşamlarında ne denli kısıtlayıcı olduğunu ve neleri örtbas etmeye yaradığını fark ettiklerinden bu yana yazıyor; seslerini birbirlerine ve tüm topluma duyurmaya çalışıyor. Kadın Yazarlar Derneği'nin bu öykü kitabı, kadınların üstü örtülen yaşamlarını gün yüzüne çıkarıyor. Kadınların sevdaları, annelikleri, kız çocukluk dönemi, şiddete karşı mücadeleleri öykülerde dile getirilmiş. Baba evinde başlayıp koca evinde devam eden kendini var etme çabaları, öykülerde akıcı ve sade bir üslupla dile getirilmiş.

Sesimizi ve sözümüzü çoğaltmak dileğiyle...

Söz KESMEK

Kına YAKMAK

Nikah KIYMAK

KADIN ÖYKÜLERİ

Söz KESMEK Kına YAKMAK Nikah KIYMAK

Haz. Sevim Korkmaz Dinç.
İzmir: Kadın Yazarlar Derneği,
2013.

Yazarlar: Buket Akkaya,
Rana Arıbaş, Ferda Bozoklar
Ardalı, Emine Azboz, Tülin
Bektaş, Yayla Boztaş, İncilâ

Çalışkan, Türkan Çelik, Sevgi
Çifter, Gülbin Aksu Demirhan,
Sevim Korkmaz Dinç, Handan
Deniz, Vicdan Efe, Nilgün Eser,
Ümit Fatma Fırat, Yasemin El-
ban, Candan Genç, Serap Gö-
kalp, Ayşen Göreleli, Meryem
Gülbudak, Hülya Gülay, Müzey-
yen Güler, Sedef Kandemir,
Ela Kaplan, Emel Kayın, Fat-

ma Kılıç, Gülsüm Koçak, Aliye
Zorlu Mit, Gönül Ocak, Emine
Topçuoğlu, Zuhâl Özden, Gül-
süm Öz, Figen Özbağcı, Hatice
Elveren Peköz, Hülâ Öklem
Süloş, Emine Şimşek Emiral,
Atiye Güner Tümüklü, Oya
Uslu, Çevrem Yersu Erküçük,
Kamile Yılmaz, Zekiye Yüksel.

BİZDEN HABERLER

EMO Kadın Komisyonu

KADIN KOMİSYONU BİRİNCİ TOPLANTISI

Elektrik Mühendisleri Odası 44. Dönem Kadın Komisyonu olarak ilk toplantımızı 28 Haziran 2014 tarihinde EMO Genel Merkez Binasında gerçekleştirdi. 43. Dönem'de komisyon olarak yaptığımız çalışmalara ilişkin kısa bir hatırlatma ve değerlendirmenin ardından komisyon başkanı, başkan yardımcısı ve raporörü seçilerek, komisyonun bu dönemde yapmasını hedeflediği konulara ilişkin görüşler paylaşıldı. 44. Dönemde yapacaklarımızı ve hedeflerimizi belirleyerek çalışma programımızı oluşturduk.

Komisyon Üyelerimiz; Özlem ÖZMEN (Adana), Sevda ELCEK-Cansel ASLAN-Emel AKPINAR-Nagehan ABACILAR (Ankara), Tülay KOÇ-Çiğdem İŞIKYÜREK (Antalya),

Eda YENİGÜL (Bursa), Eylem ÖLMEZOĞLU POYRAZ-Fatma Derya SEVİNÇLİ (Denizli), Armanç EŞİN-Neval ZÜMRÜT-Hüsnü Gül GÖK-Ruhşen KARDAŞ (Diyarbakır), Zeliha AZİRET-Bennur NADAR-Oya KIRAZ (Eskişehir), Fatma Filiz DEDEKURT-Burcu BOZKURT (Gaziantep), Beyza METİN-Fatma Zerrin AŞKAN (İstanbul), Hacer ÖZTURA (İzmir), Sezer KIZILKAYA-Hilal DANKAZ-Özgül GÜNEY (Kocaeli), Deniz ÇAM(Mersin), Aynur DOĞDAŞ AGİT-Ruhsar KAZAK (Samsun), Beril DEĞİRMENÇİ (Trabzon), Gönül YALÇIN (EMO Genel Merkezi) olmak üzere 30 kadın üyeden oluşmaktadır. EMO Yönetim Kurulu adına komisyon çalışmalarından sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi Erdal APAÇIK'tır.

KADIN KOMİSYONU İKİNCİ TOPLANTISI

Yaz döneminin bitmesinin ardından komisyonumuz ikinci toplantısını Eskişehir Şubesi'nin ev sahipliğinde 20 Eylül 2014 tarihinde gerçekleştirdi. EMO Kadın Komisyonu üyelerinden 16' sının katılım sağladığı toplantıda, ajanda ve bülten yayımlanması ile kadın mühendislerin çalışma yaşamında yaşadığı sorunlara hukuksal destek sağlanmasına ilişkin fikir alışverişinde bulunuldu. Bülten için hazırlanacak

yazılara ilişkin görev dağılımı yapıldı. 2015 yılı Kadın Ajandası içeriğine yönelik konu başlıkları belirlendi. Komisyonumuz adına gündemden kaynaklı hızlı karar üretilmesi gereken durumlara ilişkin bir icap kurulu oluşturuldu. Bu doğrultuda komisyonumuz ilk açıklamasını ortaöğretimde başörtüsü serbestliğine ilişkin görüşünü paylaşarak gerçekleştirdi.

KADIN KOMİSYONU ÜÇÜNCÜ TOPLANTI

Komisyonumuzun üçüncü toplantısı 15 Kasım 2014 tarihinde Diyarbakır Şubesi'nde yapıldı. Kadın Bülteni'nin ikinci sayısının değerlendirmesi, üçüncü sayıya ilişkin görev dağılımının yapılması, Kadın Ajandası için derlenen içeriğin son halinin verilmesi gündemlerinin ardından 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü'ne ilişkin yapılacak etkinliklerin kararları alındı. Odamızın kadın çalışmalarına yönelik ilkeler ve çalışma yönergesi hazırlanması için TMMOB Kadın Kurultaylarının kararlarının derlenmesine ve 8 Mart etkinliklerine yönelik çalışmalara başlanmasına karar verildi. Üçüncü toplantıya komisyonumuzdan 18 üye katılım sağladı.

Komisyonumuz toplantılarını 2 aylık periyodlarla yapmayı hedeflemektedir. Bir sonraki komisyon toplantısının Ocak ayı içerisinde gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

25 KASIM KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE GÜNÜ

EMO Kadın Komisyonu

42

25 Kasım, Dominik Cumhuriyeti'nde, Trujillo diktatörlüğüne karşı mücadele eden Clandestina Hareketi'nin öncülerinden olan Patria, Minerva ve Maria Mirabel kardeşlerin sistem tarafından katledildiği tarihtir. Mirabel kız kardeşlerin, diktatörlüğün askerleri tarafından, tecavüz edildikten sonra vahşi bir şekilde katledildikleri, utanç gününün ve insanlık ayıbının yıl dönümüdür.

1960 yılının 25 Kasımında, Dominik Cumhuriyeti'nin kuzey bölgesinde, bir uçurumun dibinde üç kadının cesedi bulunur. Bunlar Mirabel kardeşler-

dir. Ertesi sabah gazetelerde bu ölümlerin bir kaza sonucu meydana geldiğini anlatan haberler çıkar. Ama gerçek görüldüğü gibi değildir. Mirabel kardeşler, ülkelerinde siyasal özgürlük için kararlılıkla mücadele ederek Latin Amerika'daki Diktatör Rafael Leonidas Trujillo'ya meydan okur. Bu yüzden diktatörlük tarafından zulme uğrayarak pek çok kez hapsedilir ve en son olarak da 25 Kasım 1960 yılında arabalarından zorla indirilerek tecavüz ve işkenceyle katledilirler.

Önce 1981'de Dominik'te toplanan Latin Amerika Ka-

dın Kurultayı'nda 25 Kasım, "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele ve Uluslararası Da-

yanışma Günü" olarak kabul edilir. Daha sonra 1985 yılında, BM tarafından Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi İçin Uluslararası Mücadele Günü ilan edilir.1981 den bu yana dünyanın dört bir yanında kadınlar; toplumsal cinsiyet eşitsizliğine, erkek şiddetine, tecavüze, tacize, savaşa, ırkçılığa ve ayrımcılığa karşı kadın dayanışmasını örüyor, seslerini yükseltiyorlar.

Şüphesiz ne Mirabel kardeşler şiddete uğrayan ilk kadınlardı, ne de kadın şiddeti son buldu. Yaşadığımız her anda; evde, sokakta, karakolda şiddet gören, tecavüze uğrayan, taciz edilen sayısız kadın var. "Kamusal veya özel yaşamda kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı, ıstırap veren ya da verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem, tehdit, zorlama, keyfi olarak özgürlükten, ekonomik gereksinimlerden yoksun

bırakma" olarak tanımlanan kadına yönelik şiddet, yaygın ve sistemli şekilde bütün dünyada devam ediyor. Buna küçük yaşta evlenmeyi, çocuk doğurmaya zorlanmayı, erkeğe bağımlı hale getirmeyi, töre cinayetlerini, evde ve işyerinde emek sömürsünü de eklemek gerekiyor.

Ülkemizde ise kadına yönelik şiddette geline nokta belli. Her gün 3 kadın, erkekler tarafından öldürülüyor. Kadın-

ların şiddete karşı mücadelesi aslında sadece 25 Kasımlarda değil her gün sürüyor. Kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması, öncelikle devletin ve iktidarların sorumluluk üstlenmesi, ilgili tüm sivil ve resmi kuruluşlarla işbirliği yaparak, yaşamsal öneme sahip bu sorunun ortadan kaldırılması için gerekli sosyal politikaların yaşama geçirilmesi ile mümkün olacaktır.

"Belki de bize en yakın şey ölüm; fakat bu beni korkutmuyor, haklı olan her şey için savaşmaya devam edeceğiz"

(Maria Teresa Mirabel 1936)

"Bunca acıyla dolu ülkemiz için yapılacak her şeyi yapmak bir mutluluk kaynağı; kollarını kavuşturup oturmak ise çok üzücü"

(Minerva Argentina Mirabel 1926)

"Çocuklarımızın, bu yoz ve zalim sistemde yetişmesine izin veremeyeceğiz. Bu sisteme karşı savaşmak zorundayız. Ben kendi adıma her şeyimi vermeye hazırım; gerekirse hayatımı da"

(Patria Mercedes Mirabel 1924)

FİLM TANITIMI: KADININ FENDİ

Gönül YALÇIN

44

Kadının Fendi Londra'da 1968 yılında 50 bine yakın işçi istihdam eden Ford Fabrikası'ndaki kadın işçilerin "Eşit işe, eşit ücret" talepleriyle başlattıkları direnişi ve zaferi anlatan bir filmidir. Kadın işçiler otomobil koltukları için kılıf dikmektedirler ve izbe bir mekanda çalışmaktadırlar. "Makineciler" olarak adlandırılan kadın işçiler vasıfsız işçi muamelesi görmekte ve daha düşük ücret almaktadırlar.

Sendika temsilcisi olan Albert Passingham'ın kadın işçilere cesaret vermesi ile mücadeleye başlar. Kadınlar kendi-

lerine yeni bir sözcü seçerler ve sözcünün, tüm taleplerini "sendika patronları" ile birlikte yöneticiler ile görüşmeye gitmesi kararlaştırılır. Sözcü olarak seçilen Rita evli, iki çocuk annesi, politik bilinci olmayan -diğer tüm kadın işçiler gibi- bir kadındır. Rita verilen mücadelenin önde gelen kahramanlarından olur ve bize tüm doğallıyla yaşanılanları resmeder.

Sendika bürokrasisinin kirli yüzü olan Monty Taylor'ın tüm engelleme girişimlerine karşı Rita sınıfın bir parçası olduğu gerçeğiyle hareket

eder ve doğru bildiği yoldan vazgeçmeyerek fabrika yöneticilerine söylenmesi gereken tüm gerçekleri söyler. Artık ok yaydan çıkmıştır. Kadınlar verdikleri mücadelenin haklılığına inanarak çıktıkları yoldan vazgeçmeyecek, direniş büyüyerek tüm ülkeyi saracaktır.

İlk başta fazla meseleleri boykot eden kadın işçiler daha sonra eylemlerini iş bırakmaya dönüştürürler. Evdeki eşleri, işteki çalışma arkadaşları, patronları ve siyasetçiler tarafından ciddiye alınmayan kadınlar

üretimden gelen güçlerini kullanarak mücadeleyi bir çığ gibi büyütürler.

Film bize 1968 İngiliz işçi sınıfının şanlı direnişinden bir kesit sunmakla kalmaz aynı zamanda kadın karakterlerin direnişle birlikte hayatlarında yaşadıkları dönüşümü de resmetmektedir. Artık eski kadınlar yoktur. Mücadele eden, inat eden, hayatı bölüşmek isteyen ve bunun için bedel verebilecek kadınlar vardır. Çalışmalarına rağmen ailedeki tüm sorumlulukların kadınlar üzerinde olması kabul edilmiş bir durum olmasına

rağmen direnişle birlikte artık erkekler de bu işleri devralmak zorunda kalmışlardır.

Film bir zaferle sonuçlanır. Tarihte verilen diğer mücadeleler gibi gücün aslında nereden geldiğini tekrar resmeder bize.

Son Söz Yerine:

Tarihin günümüze ışık tuttuğunu bilerek yaşanan karanlık günleri aydınlık zamanlara çevirmek bizim elimizde. Umudumuzla, inancımla... Tıpkı filmde olduğu gibi mücadeleyi yükseltme zamanıdır.

Kadının Fendi

Orjinal Adı: Made In Dagenham

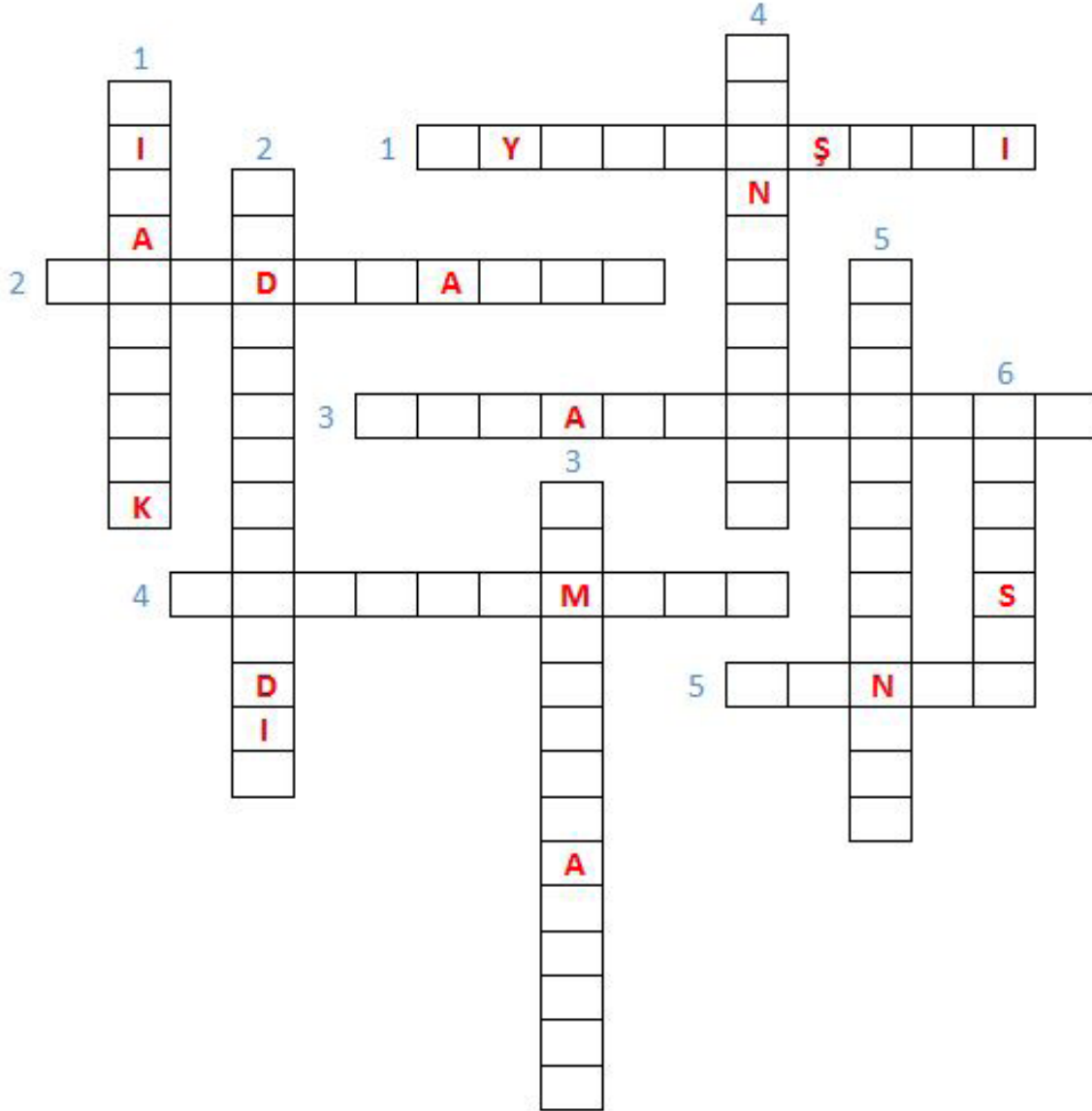
Yönetmen: Nigel Cole

Oyuncular: Rosamund Pike, Bob Hoskins, Miranda Richardson, Sally Hawkins, Daniel Mays, Richard Schiff, Matt King, Angus Barnett, Robbie Kay, Birgitta Bernhard, Joseph Mawle, Karen Seacombe, Mitchell Mullen, Phil Cornwell, Roger Lloyd-Pack, Sian Scott, Stephanie Carswell, Thomas Arnold

BULMACA

SORULAR	
NO	SOLDAN SAĞA
1	Evliyen eşinin fiziksel ve cinsel şiddetine maruz kalan, boşandıktan sonra da devam eden tehditler sonucu devletten koruma talep eden, ancak talebi yerine getirilmediği için 7 Aralık 2010'da eski eşi İstikbal Yetkin tarafından bıçaklanarak öldürülen, katilin müebbet hapis cezası almasıyla sonuçlanan dava sürecine pek çok kadın örgütünün müdahil olduğu, karar duruşması öncesinde pek çok ilde nöbetleşe kadın eylemleri yapılan, kadına yönelik şiddetin simgesi haline gelmiş kadın.
2	1907-1954 yılları arası yaşamış, 6 yaşında çocuk felci nedeniyle bir bacağı engelli kalmış, 19 yaşında geçirdiği otobüs kazası sonrasında 32 kere ameliyat olmuş, yaşamı korseler, tedaviler ve ağrılar içinde geçmiş, özellikle yatağının tavanındaki aynaya bakarak yaptığı otoportreleriyle bilinen, ilk çalışması "Kadife Elbiseli Otoportre" olan, özel yaşamı ve Lev Troçki ile yaşadığı ilişki nedeniyle de sık sık gündeme gelmiş Meksika Komünist Partisi üyesi kadın ressam. Sanatı sürrealist olarak tanımlanmış, ancak kendi bunu reddetmiştir. Ülkesinin yanı sıra Amerika ve Fransa'da sergiler açan, La Esmeralda adlı sanat okulunda 10 yıl resim dersleri veren ve son tablosu "Yaşasın Yaşam" adlı bir natüromort olan ressam, akciğer embolisi nedeniyle 13 Temmuz 1954'te hayatını kaybetmiştir. 2002 yılında sinemada Salma Hayek tarafından canlandırılmıştır.
3	1953 yılında doğmuş, Oxford ve Harvard üniversitelerinde uluslararası hukuk ve diplomasi eğitimi almış, babası Pakistan devlet başkanıken askeri cunta tarafından idam edilmiş, 1988'de cunta devrildikten sonra yapılan ilk serbest seçimlerde başbakan seçilerek bir müslüman ülkede seçilmiş ilk kadın başbakan ünvanını alan, ülkesindeki feodal düzene karşı mücadele ettiği için toprak zenginleri tarafından sevilmeyen, Pervez Müşerref askeri darbesi sonucu 8 yıl sürgün hayatı yaşamak zorunda kalan ve ülkesine döndükten sonra bir seçim mitingi sırasında uğradığı suikast sonucu hayatını kaybeden kadın politikacı.
4	1930 yılında Litvanya'lı Yahudi bir ailenin en küçük çocuğu olarak dünyaya gelen, 1970'li yıllarda San Fransisco'da Castro Bölgesi'ne eşcinsel erkeklerin göçünün öncülerinden biri olan, cinsel yönelim ayrımcılığına karşı çalışmalar yapan ve Kaliforniya eyaletinde eşcinsel olduğunu açıklayarak belediye meclisine seçilen, 27 Kasım 1978 günü bir suikast sonucu hayatını kaybeden, beyazperdede Sean Penn tarafından canlandırılmış eşcinsel aktivist ve politikacı.
5	Eşcinsel olduğu için ailesi tarafından 18 Temmuz 2008'de öldürülen ve ülkemizin "ilk eşcinsel töre cinayeti"ne kurban giden Ahmet Yıldız'ın hikayesinden yola çıkarak arkadaşları Caner Alper ve Mehmet Binay tarafından çekilen, görseelliğiyle de ön plana çıkmış, 5 Altın Portakal ödülü kazanan, başrollerini Kerem Can, Giovanni Arvanek ve Erkan Avcı'nın paylaştığı 2011 yapımı film.
YUKARIDAN AŞAĞIYA	
1	1971 doğumlu, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji bölümünü birincilikle bitirmiş, sokak çocukları, seks işçileri, travestiler gibi dışlanmış gruplarla ilgili çalışmalar yapmış, Maskeler Gaclar Süvariler, Sürüne Sürüne Erkek olmak, Ülker Sokak: Bir Dışlanma Mekanı, Yolgeçen Hanı gibi kitaplarında erkeklik, militarizm, politika ve toplumsal cinsiyet üzerine yazan, Amargi Feminist Teori ve Politika dergisinin kurucularından ve editörlerinden, Sokak Sanatları Atölyesi kurucularından olan, 1998 yılında PKK ile ilgili araştırma yaptığı için göz altına alınan ve Mısır Çarşısı patlamasıyla ilişkilendirilerek 3 kez beraat ettiği halde 4. yargılamasında ağırlaştırılmış müebbet cezasına çarptırılan, halen Berlin'de ikamet eden kadın sosyolog ve yazarımız.
2	"Susmamız oturmamız, hep boyun eğmemiz, hayatı seyretmemiz, istendi bugüne dek" sözleriyle başlayan, Güldünya Şarkıları albümünde pek çok ünlü kadın tarafından seslendirilen, kadın etkinliklerinin marşlarından bir haline gelmiş şarkı.
3	1908 yılında Paris'te yaşayan gelenekçi bir ailenin kızı olarak dünyaya gelmiş, Katolik Enstitüsü'nde Matematik ve Sainte Marie Enstitüsü'nde Yabancı Dillerde Yazın eğitimi almış, Sorbonne'da Felsefe okurken Jean-Paul Sartre ile tanışmış, cinsiyet ayrımına maruz kalarak onun ardından ikincilikte kalmış, 2. Dünya Savaşı sonrası arkadaşlarıyla birlikte Modern Zamanlar (Les Temps Modernes) adlı politik gazeteyi çıkarmış, modern feminizmin kurucusu sayılan, kadın-erkek arasında "ötekleşme"ye vurgu yapan "Kadın: Efsane ve Gerçek" makalesini yazan, "1949'da İki Cins adlı kitabını çıkaran, "kadın doğulmaz, kadın olunur" düşüncesini benimsemiş, kadınların da erkekler kadar seçim yapabilme ve sorumluluk alabilme yeteneklerinin olduğunu savunmuş Fransız gazeteci ve yazar. Başlıca eserleri: Konuk Kız, Belirsizlik Ahlakı Üzerine, İkinci Cins, Mandarinler, Veda Töreni, Sartre'a Mektuplar.
4	1998'den beri gerçekleştirilen ve yürütücülüğünü üstlenmiş olan kadın derneğiyle aynı adı taşıyan, ülkemizin tek kadın filmleri festivali.
5	Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği'nin Sabancı Vakfı desteğiyle 54 ilde sürdürdüğü, kadınların küçük yaşta evlendirilmesine karşı yürütülen farkındalık yaratma ve imza kampanyası.
6	İşsiz bir oyuncuysen kadın kılığına girerek rol aldığı dizinin popüler olması sonucu kariyerinde yükselen Michael Dorsey'in hikayesini anlatan, başrolünde Dustin Hoffman'ın oynadığı, ABD Ulusal Film Arşivi tarafından koruma altına alınan 1982 yapımı Sydney Pollack filmi.

BULMACA

Bulmacanın çözümünü bir sonraki sayımızda yayınlayacağız.

EYDE, İŞTE, SOKAKTA
KADIN EMEĞİ SÖMÜRÜSÜNE
DİRENİYORUZ

KADIN KADIN
DERNEĞİ

KESK
KADIN KOMİSYONU

SORUŞTURMA
FEMİNİSTLER

FEMİNİST
ÇALIŞMA GRUBU